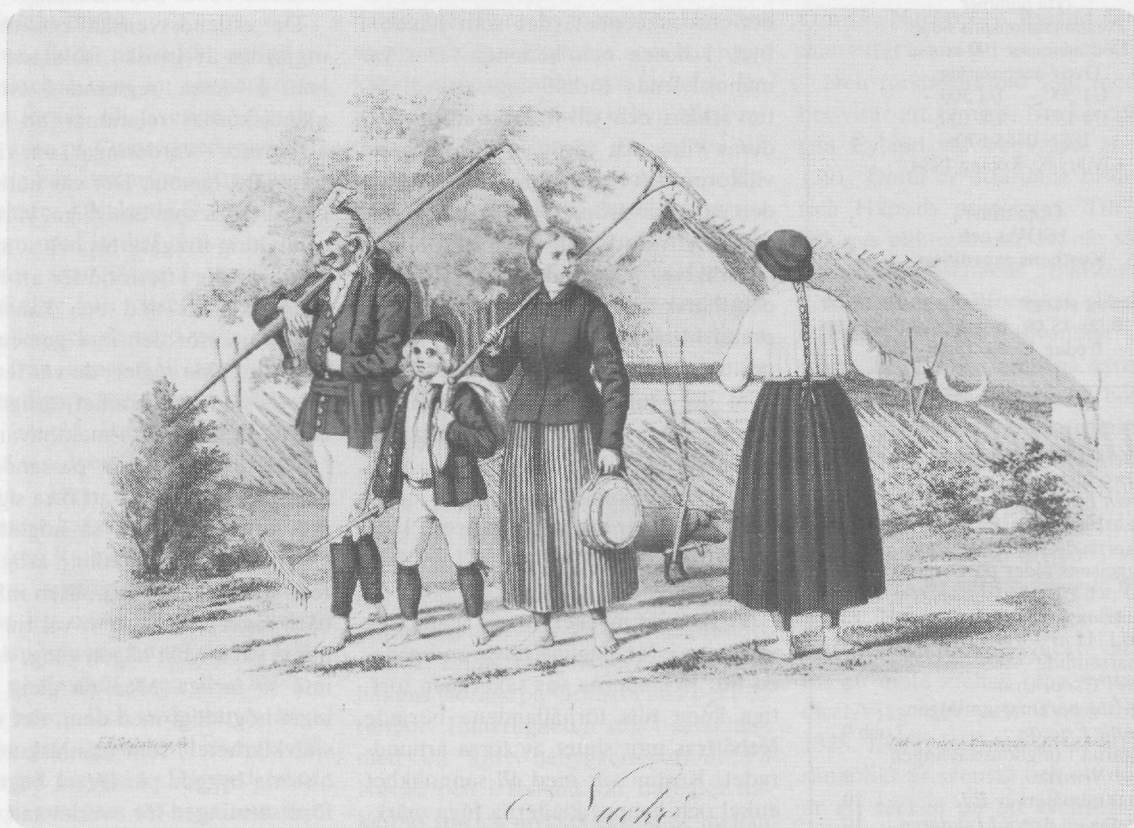

KUSTBON

FÖRBINDELSLÄNK
FÖR
ESTLANDS SVENSKAR

NR 3 ÄRGÅNG 41
SEPTEMBER 1984

Vardagsdräkten på Nuckö, så som E.H. Schlichting såg den vid mitten av 1800-talet.
Foto Nordiska museet

Förbindelselänk för

Estlands svenskar

Utgiven av kulturföreningen
SVENSKA ODLINGENS
VÄNNER

Redaktör: *Edvin Lagman*
Redaktionssekreterare:

Hugo Mickelin

Ansvarig utgivare: *Thomas Lorentz*

I redaktionen: *Tomas Dreijer*

Göran Treiberg, Inger Söderlund

Red. och exp. Vikingagatan 25 1/2 tr ned

113 42 Stockholm

Tel. 32 48 78

Kustbons & SOV:s postgiro

35 13 11-6

1984 utkommer Kustbon med
fyra nummer

Prenumerationspris 60 kr

Dödsannonser 100 kronor

Övrig annonsering:

1/1 500:- 1/2 300:-

1/4 150:- 1/8 100:-

ISSN 0345-6706

Civiltryck, Köping 1984

Öppetider

i SOV:s och

Kustbons expedition

måndag stängt tisdag 10.00–15.00

onsdag 10.00–15.00 torsdag 10.00–13.00

fredag 10.00–15.00

Innehåll

Den inre historien av <i>Edvin Lagman</i>	2
50 års arbete för estlands- svenskar av <i>Stig Appelgren</i>	2
Bebyggelsens ålder på Ormsö, Nuckö och i Eyland av <i>Jonathan Lindström</i>	3
Ormsö 1711 av <i>Jörgen Hedman</i>	4
Sommarsamling av <i>Harry Osbornson</i>	6
Bilder från sommarsamlingen av <i>Ronnie Ericson</i>	7 och 9
Pristagarna i ungdomstävlingen av <i>Inger Nemeth</i>	8
Stort sakrål av <i>E L</i>	10
Rågö i dag av <i>Arnold Lindgren</i>	10
Lotteriet	10
Sigfrid Hoas – präst och ledare för svenskbyborna av <i>Gustaf Muthas</i>	11
Till minnet av Hilda Rätsep av <i>Elmar Nyman</i>	12
Olav von Zur-Mühlen död av <i>Elmar Nyman</i>	13
Upprop till alla Borrbjörbor	13
Rättelse av <i>Arnold Lindgren</i>	13
Estniskan och dess anförvanter. <i>Recension av E L</i>	14
En episod av <i>Karin Boman-Pöldroo</i>	14
1984 års musikstipendium av <i>H M</i>	15
Höstamkväm, höstfest, handarbetskvällar (annonser)	15
Familjenytt	16
Vi lyckönskar!	17

EDVIN LAGMAN

Den inre historien

Det sysslas rätt mycket med vår historia. Den är intressant och spännande. Tidsals och i viktiga avseenden också ruskig. Det har under århundradenas gång varit en ständig kamp mot mager jord och missväxt, mot stormar, krig, pest och allmänt elände.

Det yttre skeendet, vars villkor skrevs av de mäktiga, som regerade, som startade krig och som drev in dagsverken och skatter, var den ena sidan av historien. Den andra sidan var det inre skeendet, det som hände i byn, i husen och hemmen. Det var människornas förhållningssätt till yttrevärlden och till varandra, det var deras vilja och förmåga att tillvarata villkoren och nyttja dem till att främja den egna tillvaron.

Den yttre och den inre historien går naturligtvis i varandra. De styrande och härskande påverkade vårt liv i praktiskt taget alla dess skiften, ibland positivt, oftast negativt. Som vi vet kom det stundom till sammandrabbningar, då vi var tvungna att värja oss. Vi vände oss till utanförstående makter, svenske kungen tex, eller också fick vi söka vår rätt av egen kraft. Här om vittnar en rad urkunder från flera århundraden.

Vi vet inte mycket om de materiella villkoren i den dagliga tillvaron i gång-en tid. Bostäderna var säkerligen torftiga ända tills förhållandena började förbättras mot slutet av förra århundradet. Kosten var med all sannolikhet enkel och knapp, kläderna föga märkvärdiga.

Vad levde vi för? Vad var det som höll oss uppe? I första hand väl viljan att överleva, så som det är med människan överhuvud taget. Men där fanns säkerligen också andra faktorer – viljan att bjuda motstånd, känslan av att tillhöra en grupp som levde under särskilda betingelser och som hade ett speciellt förhållningssätt att iakttä.

Evangeliska Fosterlandsstiftelsens lärare och missionär L.J. Österblom, som kom till Ormsö på 1870-talet, har mycket att förtälja om dryckenskap och förfall bland estlandssvenskarna.

Carl Russwurm, som skrev sitt stora arbete *Eibofolke* ett par årtionden tidigare, ser hos oss nästan bara goda egenskaper och goda seder. Det är kanske inte så lätt att göra en avvägning mellan de två sagesmännen, gudsmannen Österblom som skulle missionera bland de förfallna och romantikern Russwurm som ville se det ursprungliga och ofördärvade hos det enkla folket. Det gäller att räkna bort lite från bådads framställning.

De estlandssvenska bosättningarna utgjordes av ganska isolerade samhällen. I dessa reglerades tvivelsutan människornas relationer till varandra av normer – värderingar, om vi så vill – som var urgamla. Det var normer som betraktades som omistliga, värderingar som aldrig ifrågasattes och som krävde en obrottslig efterföljd för att man inte skulle klassas ned och kanske tom ställas utanför den inre gemenskapen. Det var enkla regler, de var levande in i det sista: arbetsamhet, ärlighet, redbarhet, misstro mot maktthavarna.

Det är inte riktigt passande i vårt nuvarande samhälle att röra sig med så pretentiösa ord och så högtidliga begrepp som arbetsamhet, ärlighet och redbarhet – då tom polisen inför skolbarn säger att alla är vi väl tjuvar, alla har vi väl knyckt någon gång, det är väl inte så farligt. Men en gång var det inget högtidligt med dem, det var bara självklarheter, som människornas inre historia byggde på. Dessa begrepp var förutsättningen för överlevnad och förbättring och för den gemenskap som i sig utgör ett inre värde och inte tar sitt främsta uttryck i kvoteringar och likalönsprinciper.

50 års arbete för estlandssvenskarna

I all stillhet har detta år ett betydelsefullt jubileum passerat. Den 14 maj 1934 invaldes eo hovrättsnotarie *Gerhard Hafström* som suppleant i Runöutskottet vid Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet.

JONATHAN LINDSTRÖM

Bebyggelsens ålder på Ormsö, Nuckö och i Eyland

Trots att Ormsö, Nuckö och Eyland ända in i sen tid var den centrala bygden bland svenskarna i Estland, vet man förhållandevis lite om bebyggelsens uppkomst i dessa bygder. Det beror till stor del på att inga köpe- eller privilegiebrev har bevarats åt eftervärlden. Man måste istället försöka datera bebyggelsen på omvägar. Två viktiga faktorer i det sammanhanget är kolonisternas ursprungsorter och inflyttningens periodens längd.

I Eyland finns nyländskt inslag i ortnamnskicket men en viss anknytning finns också till Sverige. Av de tretton byarna på Ormsö med medeltida ursprung har åtminstone åtta namnsvarigheter i Nyland. De som inte har det kan med lätthet tänkas ha fått namn efter sina lägen i terrängen. Namnet Rälby kan visserligen tolkas som Revalby och därmed peka på invandring från annat håll än Nyland. Men en troligare tolkning av förleden "räl" är "rävel". Rent språkligt föreligger en liten övervikt för den senare tolkningen. Det har påpekats att Ormsös mest karakteristiska rävel ligger långt från Rälby. Men tar man hänsyn till att strandlinjen under bosättningstiden låg omkring ett par meter högre än nu finner man att den ås Rälby ligger på då sköt ut en dryg halvkilometer i havet. Den utskjutande åsen kan väl ha gett upphov till namnet på byn uppe på åsryggen. Därmed faller Rälby in i gruppen av byar som har uppkallats efter sitt läge i terrängen.

Paul Johansens teori att Ormsös ös-

Samtidigt som professor Hafström i år kan fira 80-årsfest kan han se tillbaka på 50 år fyllda av mångsidigt arbete till förmån inte bara för Runö-bornas, som i Riksföreningens Runö-utskott, utan för estlandssvenskarna som helhet. Den lilla notisen i Allsvensk samling nr 11-12, 1934, om e o hovrättsnotarie G. Hafström blev inledningen till en betydelsefull gärning. Hjärtlig lyckönskan!

Stig Appelgren

tervacka skulle ha befolkats av svenskar från Reval får sägas stå och falla med tolkningen av namnet Rälby. Av ortnamnskicket att döma koloniseras Ormsö från Nyland, något som också finner stöd i bevarade sägner.

Bynamnen på Ormsö uppvisar en sådan enhetlighet att byarna kan antas ha grundats under en relativt kort tidsperiod. Motsatsen gäller på Nuckö och i Eyland. Där finns byar med estniska namn och flera byar med sekundära namn, tex byn Skatenäs som har uppkallats efter näset där byn förlades. En kortare bebyggelseperiod kan alltså inte ha räckt till för att ge upphov till ortnamnskicket på Nuckö och i Eyland. För övrigt finns enstaka historiska belägg för att Eylands byar har grundats vid skilda tidpunkter. Om bebyggelseperioden har varit utdragen eller om det har förekommit intensiva perioder med avbrott emellan går inte att avgöra.

Någonting som kanske kan ha samband med bebyggelseperiodernas skiftande längder är hakens storlek på Ormsö, Nuckö och i Eyland. Haken var en form av jordmått och dess storlek angavs åtminstone i de här aktuella områdena med ett visst antal tunnors utsäde. Enligt 1591 års jordrevision var hakens storlek på Ormsö i alla byar 12 tunnor. Enhetligheten står i samklang med en kort bebyggelseperiod. På Nuckö och i Eyland var däremot hakarnas storlek mycket skiftande mellan de olika byarna. På Nuckö varierade storleken mellan 4 och 8, i Eyland mellan 2,4 och 10,8 tunnor per hake.

En allmänt vedertagen bortre tidsgräns för inflyttningen av svenskar till öarna och fastlandet invid Hapsal är tiden omkring år 1280. Dels är det inte troligt att Nylands svenskbygd varifrån de flesta estlandssvenskar sannolikt härstammar var folkrik nog för en utvandring förrän efter 1200-talets mitt, dels var Ösel-Viks biskop antagligen inte redo att organisera en sådan inflyttning förrän vid denna tid. Biskopen var nämligen ofta inblandad i stri-

digheter med den maktthungriga Tyska orden. Även litauerne gjorde krigståg in i stiftområdet. Därför finns det enligt Svante Jakobsson endast ett fåtal perioder fram till 1300-talets mitt som kan bedömas som gynsamma för organiserad invandring av större omfattning. Dessa kan grovt uppdelas på två: en period kring 1280 och en period från slutet av 1320-talet.

Vilka källor ger då upplysningar om Ormsö, Nuckö och Eyland före 1300-talets slut?

Den första urkund som med säkerhet visar att Ormsö, Nuckö och möjligen Eyland var bebyggda är daterad 1391. Detta år utfärdade biskop Winrich Hapsals privilegier. Till stadens fiskares plikter hörde att när så önskades föra biskopens tjänstemän till "Nukke edder Wormse" eller annorstädes, knappast nödvändigt om inte större befolkning fanns på öarna. Några delvis osäkra tecken på bosättning redan före 1300-talets mitt finns också. Sten Karling har daterat Ormsö kyrkas kor till "1300-talets början, troligen till 1330- eller 40-talet". Kyrkan ligger såpass centralt på ön att båda vackorna kan tänkas ha varit bebyggda när koret restes. En ort som troligen är identisk med Ramsholm vid Nuckö var platsen för ett möte mellan representanter för Ösel-Viks stift och Tyska orden år 1328. Edvin Lagman anser att namnet sannolikt är svenskt och att det därför är ett tecken på att svenskar kan ha funnits på Nuckö redan 1328 eller ännu tidigare. Av ett gränsdragningsprotokoll från 1514 – som har bevarats genom en avskrift – framgår med en viss osäkerhet att byn Spithamn i Eyland grundats något mer än 170 år tidigare, dvs i början av 1340-talet. Jakobsson har funnit osäkerheten så stor att han räknar dateringen som oanvändbar. Lagman har visat att grannbyn Roslep troligen är äldre än Spithamn.

Hapsals stadslag som troligen är från år 1294 men som kan vara några årtionden yngre innehåller ett avsnitt som gäller svenskar "var det än må

Jörgen Hedman

ORSMÖ 1711

Ett vittnesmål från tiden för det stora nordiska kriget

vara" i Ösel-Viks stift. Avsnittet är betydelsefullt eftersom det är den äldsta urkund som omtalar svenskar på landsbygden i stiftet (en svensk befolkning i själva staden är påvisbar redan från 1290-talet). Tyvärr framgår inte var i stiftet svenskarna fanns och eftersom Ormsö, Nuckö och Eyland inte var de enda svenskorterna i stiftet är uppgiften av litet värde i detta sammanhang.

Av dessa uppgifter kan följande – visserligen osäkra – slutsatser dras: Ormsö tycks ha koloniserats senast under den andra av stiftets fredliga perioder. Nuckö har troligen tagit emot invandrare redan före denna period. Eyland har antagligen tagit emot invandrare under den andra perioden och tidigare. Med säkerhet har byar grundats på Eyland även långt senare. Dateringen av Eylands bosättning kommer man inte så mycket längre med. Däremot kan en bestämning av Nuckös och Ormsös relativa åldrar ge ytterligare upplysningar om åtminstone Ormsö.

Evald Blumfeldt anser att Ormsö bebyggdes först och därefter Nuckö. Han utgår då från hakens storlek men redogör tyvärr inte närmare för sin uppfattning. Man bör hålla i minnet att hakens storlek varierade mycket från ort till ort och att den därför är ett mycket osäkert mått på ett områdes ålder. Det finns istället anledning att förmoda att Nuckö åtminstone delvis har koloniserats före Ormsö. För det första uppvisar nucködialekten (som talades även i Eyland) ålderdomliga drag som pekar på ett språkligt skikt, äldre än vad ormsödialekten kan uppvisa. För det andra blev Ormsö först på 1590-talet en självständig församling. Tidigare hörde ön till Nuckö församling, vilket gör troligt att nucköbosättningen åtminstone inte är yngre än den på Ormsö.

Den bild de hittills anförda uppgifterna ger av invandringen till Ormsö är förhållandevis detaljerad. Ett antal svenska bönder med familjer flyttade från Nyland till Ormsö under en relativt kort period. Överflyttningen var av en sådan storlek att den måste planeras och genomföras under ledning av bl a biskopens tjänstemän. Detta förutsätter att den skedde under en av de fredliga perioderna. Eftersom de tidigaste estlandssvenska bygdena i stiftet trolig-

År 1710 kapitulerade de svenska befästningarna i Östersjöprovinserna, en efter en föll de för den ryska anstormningen. Riga föll i juli, Pernau i augusti, och i september samma år gav även svenskarna upp Reval och Arensburg.

Det var inte bara ryssarna utan även hungersnöd och den stora pesten som hade gjort livet outhärdligt för försvararna av det svenska stormaktsväldet.

Efter erövrandet av dessa för den ryska flottan så viktiga basområden var Ryssland fullt upptaget med konflikten med Turkiet. Endast mindre ryska styrkor fanns nu stationerade i Reval, Riga och Pernau.

De som styrde i Baltikum var den balttyska adeln, som fått alla sina privi-

legier återupprättade och därför hade nästan oinskränkt makt i landet. De som höll fast vid det gamla svenska styret var därför endast bönder och småfolk.

År 1711 upprättade en svensk överste, O M Wohlfelt (tidigare kommandant i Arensburg), en plan som gick ut på att man från Hangö i Finland skulle återerövra åtminstone de estniska öarna.

I oktober månad gav sig överste Wohlfelt på skeppet Wollgast iväg till Estland för rekognosering. Den trettonde i samma månad ankrade man upp mellan Simpernäs (Takne) på Dagö och Ormsö. Wohlfelt sände ut en mindre båt med en löjtnant och fem

gen inte uppstod förrän omkring 1280 och bosättningen på Ormsö tycks vara yngre än den på Nuckö – så mycket yngre att språkliga skillnader hann uppstå – bör invandringen till Ormsö förläggas till den andra perioden. Som tidigare nämnts dateras Ormsö kyrkas kor till samma tid.

Dialekt- och ortnamnsforskningens resultat utnyttjas sparsamt i Jakobssons bok "Osilia-Maritima", trots att dessa tillsammans med uppgiften att Ormsö tillhörde Nuckö socken under medeltiden till stor del utgör ett stöd för Jakobssons teorier. De stöder hans uppfattning att Ormsö koloniserades omkring 1340 och att Nuckö kan ha mottagit ett mindre antal invandrare redan tidigare. De stöder inte direkt men motsäger inte heller på något sätt möjligheten att Nuckö mottog en större grupp svenskar samtidigt som Ormsö. Bebyggelsens framväxt i Eyland är mer komplicerad, och här står Jakobssons teori i strid med ortnamns- och dialektforskningens resultat liksom med några visserligen tvekydiga historiska uppgifter. Men det är Ormsö och Nuckö som bildar kärnan i Jakobssons teori. Framgångsrikt placerar han in de två öarnas kolonisering

som en bricka i spelet mellan Ösel-Viks biskop, Sveriges och Danmarks regenter och Tyska orden under 1300-talet.

LITTERATUR:

- Blumfeldt, E., Estlandssvenskarnas historia. I En bok om Estlands svenskar I. Stockholm 1961.
- Jakobsson, S., Osilia-Maritima 1227–1346. Uppsala 1980.
- Johansen, P., Nordische mission, Revals Gründung und die Schwedensiedlung in Estland. Stockholm 1951.
- Karling, S., Vormsö kyrka. Hapsal 1937.
- Laasi, A., Ormsös landskapsbild. I Svio-Estonica 1939. Tartu 1940.
- Lagman, E., Ortnamn och terrängord i Estlands svenskbygd. I En bok om Estlands svenskar II. Stockholm 1964.
- Lagman, E., Ösel-Wieks stift och estlandssvenskarna. Recension i Kustbon nr 2 1980.
- Russwurm, C., Eibofolke oder die Schweden an den Küsten Ehtlands und auf Runö. Reval 1855.
- Wieselgren, P., Ormsö ortnamn och bebyggelsehistoria. Lund 1962.

meniga. Dessa gick i land norr om byn Kärrslätt, tog sig fram till byn och trädfade där sju män som gick med på att följa med tillbaks till skeppet.

De sju männen, som alla var hemmahörande i Kärrslätt, var: 1. Sigfred (Siffer) Grelsson, 2. Sigfred Persson, 3. Hindrich Bengtsson, 4. Hans Persson, alla dessa var värdar, 5. bonden Anders Grelssons son Anders Andersson, 6. Bärtel Jürgensson, dräng hos bonden Jonas Bengtsson samt 7. Simon Bengtsson, dräng hos bonden Per Sigfredsson. Dessa representerade sju av byns tretton gårdar.

Överste Wohlfeltt lät ställa 15 frågor till Kärrslättsbönderna; den som blev utsedd att svara först var Sigfred Grelsson:

FRÅGA 1: Om några fientliga trupper var på öarna Wormsö, Dagö, Nuckö, Ösel eller Moön?

SVAR: Här är ingen rysse på alla dessa öar, ej heller har här någon varit sedan slutet av juli. Ej heller har där varit någon på Ösel eller Moön sedan samma tid.

FRÅGA 2: Om några ryssar är i landet på den här sidan om Reval och Pernau?

SVAR: Det hade han ej hört, utan han tror där ej någon vara.

FRÅGA 3: Hur stark tror han garnisonen i Reval vara?

SVAR: Såsom talet gått, så skall gen. Bauer strax efter midsommaren ha sänt iväg 400 man som varit där, av dessa skall många ha dött i pesten. Nu skall det ha tillkommit ett regemente för ungefär fyra veckor sedan.

FRÅGA 7: Om de hört att någon svensk transport skulle komma hit till orten?

SVAR: Ja, att en transport skulle gå från Finland till Ösel hade han hört av en prästänka som vistas i byn. Varifrån hon hört det, visste han ej.

FRÅGA 8: Till vem betalade de sina utgifter och hur administrerades Wormsö?

SVAR: Till Herr Överjägmästare och Lantrådet baron Reinhold v Ungern-Sternberg, som låtit föra all tröskad spannmål dels till sitt gods Linden, dels till Wenden. På Dagö var däremot all spannmålen kvar, över vilken dock också baron v Ungern-Sternberg disponerade.

Sankt Olofskyrkan på Ormsö var en samlingspunkt för öns befolkning. Dess kor har daterats till 1300-talets början.

Foto Per Söderbäck

FRÅGA 9: Besitter baron v Ungern-Sternberg Wormsö och Dagö?

SVAR: Det visste han inte, men i våras kom dessa öar under hans väld. I fjol hade de däremot fört spannmålen till magasin i Reval.

FRÅGA 10: Om fienden gjort dem någon skada medan de var här?

SVAR: De var så hårt hållna, att de inte tordes göra bönderna något, men när de drog bort hade de tagit med sig en ox av var bonde.

FRÅGA 11: Om pesten ännu härjade här på orten?

SVAR: Ja, på åtskilliga orter, såsom på en del av Dagön och Nuckön och ävenså kring Hapsal, på fasta landet bland v Ungern-Sternbergs bönder.

FRÅGA 12: Hur blev innevånarna i landet behandlade av fienden?

SVAR: Var och en, såväl bonde som adel, skulle få bo på sina gods och gårdar och få beskydd. Inget skulle vederfaras dem om och när de betalat det de blivit pålagda.

FRÅGA 13: Vad hade de hört om vår nådigaste konung, Karl XII?

SVAR: En bonde hade hört litet, att konungen slagit ryssen, varöver de sins emellan hämtat fröjd – dock utan att våga visa detta för herrskapet! Baron v Ungern-Sternberg hade anbefallt dem att uppressa värdkasar, och så snart de fick se något svenskt fartyg skulle de

tända eld därpå. Så skulle han få bud och kunna sätta sig i säkerhet. Alltså kunde de inte ha något förtroende för varken honom eller någon annan av tyskarna.

FRÅGA 14: Om då landet var uppmanat att göra motstånd mot den svenska transporten när den skulle komma?

SVAR: Sådant var inte påbjudet.

FRÅGA 15: Hur årsväxten varit i landet i år?

SVAR: Gudilov, ymnig på allehandad spannmål!

Mer visste inte Sigfred Grelsson att berättas, istället kallades Sigfred Persson in. Sedan också de övriga fem. Alla berättade de samma saker, utom Hindrich Bengtsson, som tillade att det inte varit ryssarna som tagit oxarna (se fråga 10) som Sigfred Grelsson sagt, utan ambtmannen. Denne hade genom kubbiasen låtit utdriva oxarna till godset. Ambtmannen hade sedan låtit forsla dem till fastlandet. Vem som fått oxarna, ryssarna eller herrn, det visste han ej. Den utlovade betalningen var ännu utebliven.

Detta protokoll upprättat efter förhören med ormsöbönderna återfinns i Krigshistoriska samlingen vol 19, Handlingar rörande det Stora Nordiska Kriget, i Riksarkivet Stockholm.

SOMMARSAMLING

SOV:s 75-årsjubileum:

*"Vågorna slår mot våra öars stränder
men vårt språk har där förstummats..."*

Av Harry Osbornson

Att återses efter 40 år! Det ger en tillbakablick och minnen. Så sker när jag förunnats åter sammanträffa med estlandssvenskar, vilka jag som journalist mötte i uppsamlingslägret i Doversorp vid Finspång i Östergötland under uppslitande dagar 1944. Åter ser jag lägret och människorna där. Och dem som hade ansvar... där var också den unge Thomas Lorentz, nu ännu en gång en ledare, nu som ordförande i föreningen Svenska Odlingens Vänner, som nu uppnått 75 år.

Europa invecklat i krigets slutstrider, människor i tusental jagade över gränser, på flykt undan våld, mordande och förtryck, många sjuka, nästan alla helt utblottade. Dessa svenskar hade nu evakuerats från sina öar och det estländska fastlandet vid Hapsal, där deras förfäder varit bosatta sedan 1200-talet, kanske än längre tillbaka.

Vi av ödet förskonade rikssvenskar, som 1944 kunde ana att kriget nu började vända mot ett slut, såg nu dessa våra urminnes släktingar komma som flyktingar till oss. Vi kunde inte förstå deras svenska dialekt, som talades på Runö, Nuckö, Ormsö och kring Reval. Vi visste kanske inte ens om att de funnits där på andra sidan havet.

Vi kunde se deras skrämde ögon. De äldres förtvivlan efter att ha måst lämna allt, det urgamla ärvda hemmet, gården med husdjur och redskap, alla minnen och drömda planer och ambitioner. De yngres kanske något ljusare förhoppning om ett nytt och säkrare liv i Sverige eller - i USA? Vi såg kanske men förstod inte all den osäkerhet och de mindervärdeskänslor som tryckte dem alla. Men vi var beredda att hjälpa, här fanns organisation och resurser och människor med hjärta att ta emot de utstötta! Men kom dessa svenskar långt där bortifrån inte som en överraskning? Ånej, de som lyssnat och läst vad vår riksantikvarie Sigurd Cur-

man och prof. Gerhard Hafström i Estlandsutskottet sagt, visste mycket väl om den berömda svenska folkspilleran i Baltikum.

Men i Doversorp följde åren 1944 och 1945 den ena snabba aktionen på den andra. De svenska flyktingarna avlöstes snart av gripande grupper av letter! Där kom hela Riga-operan! Dess framstående musiker, sångare och artister tackade sedan Finspång för dess insatser med oförglömliga musik- och teaterföreställningar. Dock minns de som var med den tiden kanske allra tydligast de stora räddningskontingenterna med polska och polsk-judiska kvinnor, som räddats av Bernadotte-expeditionerna. Den hemska och förkrossande sanningen om de tyska utrotningslägren stod nu med ens klar för oss alla! Dessa arma svältfödda, skelett-magra människor kom att dominera minnesbilden av lägret i Doversorp. Snart glömdes tidigare grupper bort, tillfälligt, för dessa kvinnor, som bokstavligen ryckts ur bödlarnas grepp! Men att de inte är varaktigt glömda vet vi - våra estlandssvenska vänner finns mitt ibland oss. Och på denna estlandssvenska hembygdsgdag med jubileum på Älvsjömassan den 26 augusti 1984 möter många upp, både gamla, som var med 1944, och unga, som håller sin historia levande.

Och då Thomas Lorentz hälsar välkommen och räknar upp hedersledamöter och andra så har han nöjet hälsa även fru Witta Lienhardt, maka till nu framlidne tyske officeren Ludwig Lienhardt, som både före och under evakeringen från Estland gav svenskarna en synnerligen välkommen och uppskattad hjälp. Och vi som nu får delta i detta jubileum får en värdefull lektion om vad svenskarna i sitt Eiboland på andra sidan utträttade och betydde.

-- x --

ESTLANDSSVENSKARNA har helt naturligt flutit in i det svenska samhället. De återfinns i alla yrken och på alla nivåer. Inom kulturlivet möter vi dem och här vid jubileet och vid den utställning som arrangerats ser vi hur ansträngningar, som en gång gjordes i Estland, fullföljs i Sverige, tex inom flera vetenskapsgrenar. Vi möter lärare och historiker som docent Elmar Nyman, som ger en återblick på SOV:s 75 år, särskilt tiden före 1944, och vi får applådera när en annan välkänd estlandssvensk, språkmannen docent Edvin Lagman, får årets kulturstipendium. Den av honom redigerade och till stor del författade "En bok om Estlands svenskar", särskilt band 2 och 3 A, jämte många andra arbeten, får här en välförtjänt uppskattning.

Och den som delar ut priset har själv kulturarvet från Eiboland inom sig och hela sin familj, nämligen kyrkoherde emeritus, docent Ivar H Poëll, som till minnet av sina föräldrar - hos estlandssvenskarna välkända uppskattade förgrundsfigurer på flera sätt - Hans och Lydia Pöhl instiftat en minnesfond för bl a dessa stipendier.

Då Ivar Poëll talar vid den inledande andakten berör han helt flyktigt det känslomässigt kanske mest förträngda - avsaknaden av det gamla landet där borta på andra sidan havet. De närvarande lyfts av hans ord för ett ögonblick upp ur den svenska verkligheten och återser i minnet landskapet och öarna där borta: - När vi vid den svenska kusten hör havsvattnet klucka så vet vi att dess vågor slår också där borta vid Nuckö, Wormsö och Runö. Men vårt språk, som levde där under 700 år, har nu för alltid förstummats...

Ja, så får en glimt av en stor sorg skyymta fram vid denna jubileumsfest, där annars det mesta är fyllt av glada erinringar.

-- x --

MEN HUR MÅNGA AV OSS hemma-svenskar känner egentligen till estlandssvenskarnas öden? Eller den märkliga Svenska Odlingens Vänner? Högst få!

Docent Elmar Nyman ger en fångslande rundmålning av hur den svenska nationella känslan och aktiviteten saktaväxte fram från sekelskiftet, när rys-

ke tsarens oktobermanifest från 1905 öppnat vägen för folkminoriteterna att få verka öppet. Esterna själva drev också på med sin nationella aktivitet. Den väckte svenskarnas samhörighetskänsla och gemenskapsbehov, först inom Nuckö nykterhetsförening från 1903 och sedan – efter lång väntan på tillstånd av den ryske guvernören – genom Svenska Odlingens Vänner. Upp-takten skedde redan 1907 men först den 6 februari 1909 kunde SOV konstitueras vid en sammankomst med 80 svenskar i Bysholms herrgård, med bland utställningens historiska bilder denna dag.

Föreningen gjorde en storartad insats i det eftersatta Estlands svenskbygder. Man ryckte upp jordbruket och ökade kunskaperna hos hela den svenska lantbruksbefolkningen i allt som hörde denna näring till. Men framför allt verkade man för den svenska samhörigheten och det svenska språket i den anda som var förhärskande vid denna tid och som fick ett motto i Daniel Fallströms diktardord: Varer svenske!

Att detta blev en så viktig ledstjärna berodde delvis på att estlandssvenskarna höll på att glömma sitt modersmål. Man skämdes eller var rädd för att använda sitt eget språk – estniska, ryska eller tyska skulle man tala! Och russifieringen tog hårda tag mot alla små folkgrupper. Men SOV lyckades få fram svenska folkskolor, både ute på öarna och inne i Reval och to m den viktiga folkhögskolan Birkas. Och 1931 nådde man ett stort mål – då kunde ett svenskt gymnasium öppnas i Hapsal!

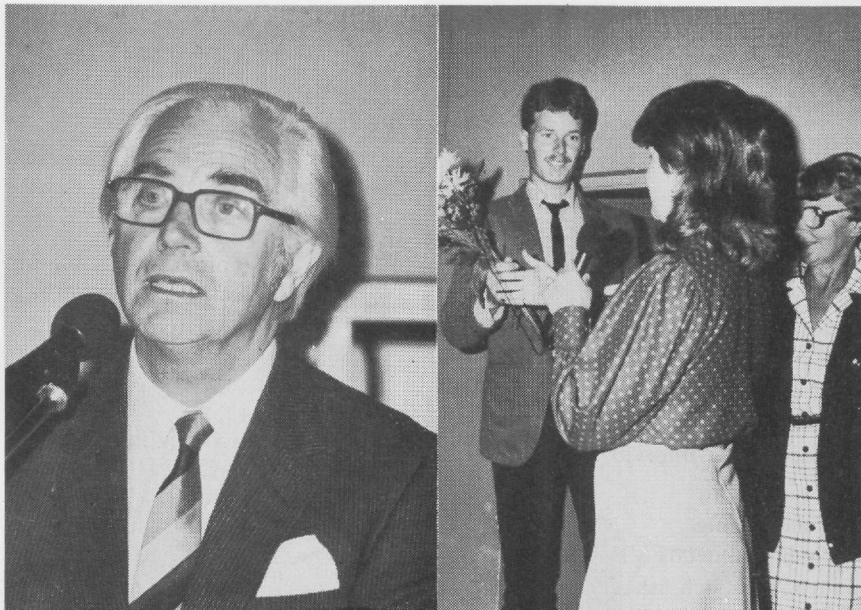
Det var under 1920- och 1930-talen, medan Estland var fritt, som SOV spelade sin största roll och nådde förnämliga resultat. Svenskarna blev också representerade i den estniska riksdagen. SOV bidrog till att höja estlandssvenskarnas andliga och materiella standard. När de anlände till Sverige 1944 stod de i stort sett nära nog på samma nivå som svenska folket. Men anpassningen blev icke desto mindre en prövotid.

-- x --

ÖVERFLYTTNINGEN till Sverige innebar för Svenska Odlingens Vänner att dess uppgifter och målsättning kom att förändras. Men vid jubileet, som

Bilder från sommarsamlingen

av Ronnie Ericson

Edvin Lagman mottar årets estlandssvenska kulturstipendium ur Ivar Poëlls hand (t.h.).

Elmar Nyman berättar om Svenska Odlingens Vänner i Estland (överst t.v.).

Tredjepristagaren i SOV:s ungdomstävling Magnus Hamberg får pris och blommor av Monika Ahlström (överst t.h.).

var så välbesökt, kunde konstateras att SOV har en stor uppgift också här hemma i moderlandet. Med inte mindre än 800 medlemmar – mot bara 200 år 1909 och 600 år 1925 – är SOV en aktiv och levande förening där det stora inslaget av ungdom ger framtidshopp. En uppgift blir att sprida allmän kännedom om estlandssvenskarna, de-

ras historia och om de bygder som en gång under 700 år var deras. Detta är inte modepräglad nostalgi utan är, som docent Edvin Lagman så fint uttryckte det i sitt tacktal, nödvändigt för att nå balans mellan det förgångna och det nuvarande så att vi ska kunna möta framtiden välutrustade.

— o x o —

Pristagarna i den estlandssvenska ungdomstävlingen

1:a pris Weekendresa till Tallinn för 2 personer.

En bok om Estlands svenskar del 1-3.

VIVI DRIE Smedsta, 610 50 Jönåker. Rickul.

Bandinspelning. Intervju på Nuckö-mål.

Juryns motivering:

1:a pris har tilldelats **VIVI DRIE** för en innehållsrik och åskådlig framställning av livet i det forna Gambyn, Rickul. Sageskvinnan Elfrida Ekman har alltjämt kvar ett bygdemål och ett betraktelsesätt, som var utmärkande för goda berättare i den gamla bygden.

2:dra pris Spinnrock.

En bok om Estlands svenskar del 1-3.

ANNA AHLBERG/ANNMARIE

JOHANSSON Fågelbrov. 1,

139 00 Värmdö. Ormsö.

Bandinspelning.

Juryns motivering:

2:dra pris har tillerkänts **ANNA AHLBERG/ANNMARIE JOHANSSON** för intervju om släktingars uppväxtår i Borrby, Ormsö kort före överflyttningen: livet i gården och bygden och krigshändelser som trängde in över det – allt skildrat så som det tedde sig för barn och ungdom.

3:dje pris Koppartavla.

En bok om Estlands svenskar del 1-3.

MAGNUS HAMBERG Nobelvägen 6, 191 44 Sollentuna. Rickul.

Skriftlig intervju.

Juryns motivering:

3:dje pris har tillfallit **MAGNUS HAMBERG** för intervju med Eva Hamberg från Rohlop Erkorsa, Rickul. Hon är en god berättare och ger en mångsidig bild av gårdens och bygdens dåtida förhållanden.

4-10 pris En bok om Estlands svenskar del 1-3 eller Ordboken över Estlandssvenska dialekter.

4:de pris

KRISTINA ROSEN Luthagesplanaden 1 A, 752 25 Uppsala. Nargö.

Skriftlig berättelse "Nargö".

5:te pris

LENA THOMSSON Näsbyn Pl. 5995, 776 03 Dala Husby. Rickul.

Skriftlig berättelse "Gården Spitham Händorsa".

Skriftlig presentation av maten man åt, brödbak, julen, mjölkhantering, Martnsrännas.

Skriftlig presentation av Einar Koinbergs skolgång och flykt till Sverige, samt hans vidare öden.

6:te pris

ELISABETH EKBORG Pl. 1399 Singö, 760 45 Grisslehamn. Runö.

Skriftlig berättelse "Glimtar från Runö".

7:de pris

LENE JØRGENSEN Alstigen 6, 590 41 Rimforsa. Slutlep.

Skriftligt samtal "Tonåring i Sverige 1983 och i Estland 1943".

8:de pris

ELISABET WESTERBERG Kapellv. 24 C, 502 78 Gånghester. Ormsö.

Skriftlig berättelse "Livet på Ormsö".

9:de pris

BIRGITTA SÖDERBERG-ERIKSSON Pl. 3104 Gräsö, 740 41 Öregrund. Lilla Rågö.

HANS MIHLBERG Krangelboda, Gräsö, 740 41 Öregrund. Lilla Rågö.

Bandinspelning.

Intervju med Lisette Westerholm, som berättar om livet på Lilla Rågö.

10:de pris

BIRGIT ELDH Kyrkbacken, 620 20 Klintehamn. Rickul.

Bandinspelning.

Intervju med Lydia och Volde Westerman om livet på Spitham Händorsa och om sjöfart.

Samtliga övriga deltagare får **HE-DERSPRIS**, vilket är En bok om Estlands svenskar del 1-3 eller Ordboken över Estlandssvenska dialekter.

SAGA ADOLFSSON Sunnerstavägen 35, 752 51 Uppsala. Odensholm.

Skriftlig berättelse "Valter Erkas på fisketur".

STAFFAN BLOMBERG Skovvejen 57, 6064 Jordrup, Danmark. Rickul.

Novell "Mot Sverige".

VIIVEKE FÅK Ryttaregången 24, 582 66 Linköping. Sutlep.

Skriftlig berättelse "Skolminnen från Estland 1898-1944" efter Karl Alun och Hilda Elenbo.

Bandinspelning. Om lekar.

Skriftlig berättelse "Minnen av mor-mor Sofia".

ANNI JØRGENSEN Alstigen 6, 590 41 Rimforsa. Sutlep.

Skriftlig berättelse "Karl Alun berättar".

ÅSA KARLSSON Kruthornsvägen 30, 191 53 Sollentuna. Rickul.

Skriftlig intervju "Aina Dans idrottsminnen".

MATS NORELL Näsbyn Pl. 5995, 776 03 Dala Husby. Rickul.

Skriftlig presentation av åkdon, sele och selning, valkning av vadmal, rep, råhudsremmar, fångeskuar, korg och hur man brygger öl.

Skriftlig presentation av berättelser och historier upptecknade efter Gottfrid Thomsson.

EVA NYMAN Sätersvägen 7, 191 71 Sollentuna. Nuckö.

Skriftlig berättelse "Hansas gård, Nuckö".

MARIANNE SELIN Sundbyvägen 40, 633 54 Eskilstuna. Ormsö.

Flera bilder från sommarsamlingen

av Ronnie Ericson

Fru Witta Lienhardt mottar "En bok om Estlands svenskar" som gåva ur Thomas Lorentz' hand.

Pristagare och hederspristagare i ungdomstävlingen (t.v.).

Monika Ahlström intervjuar segraren i SOV:s ungdomstävling 1984 Vivi Drie. Med på bilden är Vivis meddelare Elfrida Ekman (överst t.h.).

Skriftlig uppsats "Kvinnodräkt från Ormsö".

ULF TEGELBERG Rödklintsgatan 47, 417 19 Göteborg. Rickul. Skriftlig berättelse "Estlandssvenskt bondeliv i Rickul kommun".

Ungdomsavdelningen planerar publicering av tävlingsbidragen. Vi återkommer med information om detta.

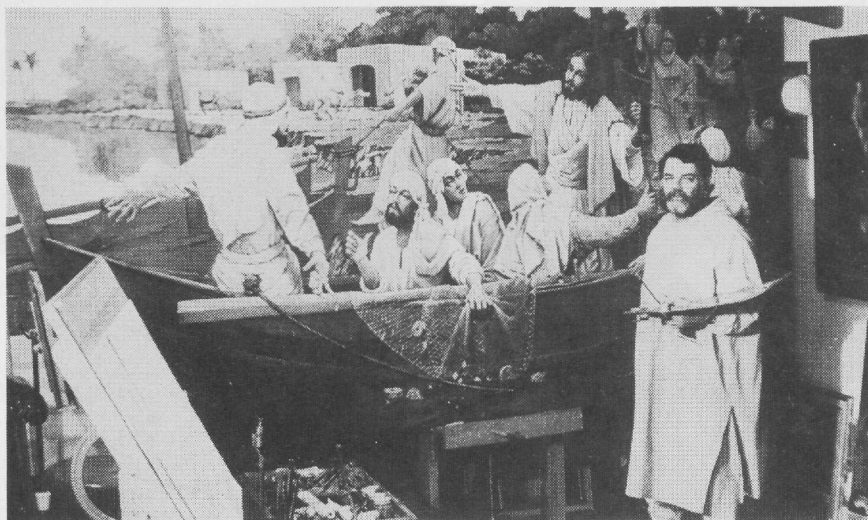
Estlandssvenska Ungdomsavdelningen.
Inger Nemeth

SOV:s utställning rönte livlig uppmärksamhet.

Stort sakralmåleri

Altartavla av Erik Schmidt

Erik Schmidt i arbete med sin stora altartavla till Svenska kyrkan i Palma de Mallorca.

I slutet av maj i våras invigdes i Svenska kyrkan i Palma de Mallorca en altartavla med de imponerande måtten 1,70x6 meter, föreställande den scen i Luk. 5, där Jesus säger till Petrus: "Ro ut på djupt vatten och lägg ut näten där – var inte rädd. Från denna stund skall du fånga människor." Det är det ögonblick då tron väcks. Tavlan har målats av Erik Schmidt, nargöpojke, sedan mer än tjugofem år bosatt på Mallorca.

Erik Schmidt – son till kapten August Schmidt och brorson till den världsberömda optikern, konstruktören sv Schmidt-teleskopet Bernhard Schmidt – har ägnat sig åt måleri sedan tidig barndom. Han har fått sin konstnärliga utbildning vid Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts i Paris. Han

debuterade också i Paris, våren 1951, 26 år gammal. Han har senare haft utställningar bl a i Stockholm. Ett år tillbringade han i Sydafrika, där han ägnade sig åt porträttmåleri. Senare har han fö målat den unge spanske tronföljaren och mottagit spanska kungahusets uttryck för erkänsla.

En tid ägnade sig Erik Schmidt åt resebyråverksamhet och i samband med detta amatördykning. Om detta har han själv skrivit i Kustbon. I Kustbon har vi också många gånger kunnat läsa hans briljanta kåserier, från sin barndoms ö Nargö och från de mest skiftande orter i världen; han seglade ju i sin ungdom till sjöss som telegrafist och befor då de sju haven.

Erik Schmidt är trots sitt avlägsna

Lotteriet

Här är listan på vinsterna till ringen som försvann på hembygdsgdagen.

Gul lott serie N

Lott nr

15 Bok

109 3 virkade glasunderlägg

133 Rutig duk

189 2 virkade tabletter

39 Virkad duk

55 2 stickade tabletter, beige

31 Broderad löpare

101 2 stickade tabletter, vita

162 Bäddärmor

196 Hapsalschal

89 Rund broderad duk

Vi beklagar det besvär vi åsamkat er.

Vinsterna utlämnas på Vikingag. 25.

Samtidigt vill vi tacka för alla fantastiskt fina vinster ni skänkte. Vi blev mycket glada över dem.

Ungdomsavdelningen

Rågö i dag

*Byn och gatan finns inte mer
husen med halmtak har vittrat ner
där förr var åker med fåra och ren
där finns bara buskar, tuvor och sten.*

*Ingen med fåren på heden går vall
nu blåser vinden där ödslig och kall
ej finns ett öra, som till havsdånet lyss
de enda som bor där är råttor och möss.*

*Så störtar med dån ett flygplan ur skyn
och öser ner bomber där en gång fanns byn
man skjuter på mål från luft och från sjö
och sargar till spillror var bit av vår ö.*

*Man testar ju vapnen för "fredens" skull
och där får man offra både stenar och mull
där våra fäder i sekler har röjt
sått och skördat, odlat och plöjt.*

*Men jag säger till er som i dag håller på
som en gång våra fäder i askan fick så
skall en dag på vår ö åter liv stiga opp
grönskan skall spira på granatkraterns topp.*

Arnold Lindgren

hemvist fortfarande i hjärtat en trogen Nargö-svensk. Författaren till dessa rader (som det brukar heta!) minns honom sedan hans barndom, då han kom som elev till Svenska gymnasiet i Hapsal. Han var okynnig och humoristisk, och dessa drag finns nog alltså kvar. Det är något gripande och stort i, att Erik med tjuvpojksglimten i ögat i sitt stora verk har förmått levandegöra det centrala ögonblick i kristendomens historia, då tron föddes.

Avtäckningen av tavlan ägde rum under högtidliga former, och konstnären presenterades i långa intervjuer i både spanskspråkig och engelskspråkig press. Det var i samband med sjömansmissionens konferens på Mallorca. Vid avslutningsmiddagen var biskopen och svenske ambassadören närvarande.

E L

"Ro ut på djupt vatten och lägg ut näten där – var inte rädd. Från denna stund skall du fånga människor." Luk. 5. – Erik Schmidts altartavla.

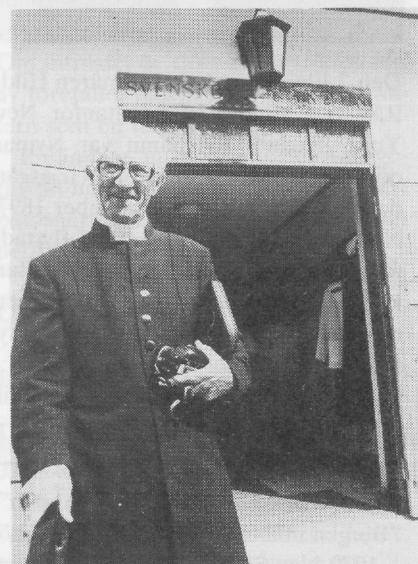
Sigfrid Hoas – präst och ledare för svenskbyborna

Sigfrid Hoas har gått ur tiden. Han blev 75 år gammal.

Den bortgångne var svenskbybo och kände nära samhörighet med sin folkgrupp. Han kände emellertid också stor samhörighet med estlandssvenskarna. Han hade besökt våra hembygdsdagar, varvid han också uppträtt som festtalare. Sigfrid Hoas var således ingen främling för oss, vi kände honom alla, och vi som kommit i närmare kontakt med honom hade fått röna hans glada och vänsälla väsen.

Med Sigfrid Hoas har en märkesman gått ur tiden. Han trädde värdigt i sin faders, Kristoffer Hoas fotspår. Han gav även mycket mer än sitt stora bidrag till minnet av Gammalsvenskby – han gjorde stora insatser för sitt nya fosterland Sverige.

Estlandssvenskarna dröjer med vemod och tacksamhet inför minnet av den bortgångne. Hans eftermäle tecknas här nedan av landsmannen Gustaf Muthas.

Sigfrid Hoas var född i Gammal-Svenskby i Ryssland 1908 och kom med modern Emma, född Skarstedt, till Sverige 1923 och kunde 1929 förenas med övriga svenskbybor som landsteg i Trelleborg den 1 augusti, vilket har blivit vår andra nationaldag. Då samlas vi i Roma kyrka och i Svenskbygården för att fira minnet av återkomsten. 1930 flyttade familjen Hoas till Hakuse gård i Björke på Gotland.

1941 efterträdde Sigfrid Hoas sin fader Kristoffer Hoas som andlig ledare för oss svenskbybor. Fadern hade även varit världslig ledare och var en av de fem som aktivt medverkade till vår hemkomst till Sverige.

Det kan nämnas att modern – Emma Skarstedt – kom till Byn 1899 och sedan gifte sig med läraren och sedermera pastorn Kristoffer Hoas. Ärkebiskop Nathan Söderblom medverkade

aktivt till att Kristoffer Hoas kunde prästvigas 1922 i Uppsala.

Byn blev "pånyttfödd" med Emma Skarstedts ankomst. Vi fick kulturkontakt med Sverige – vårt avlägsna fosterland.

Sigfrid Hoas blev student 1931 vid Fjellstetska skolan i Uppsala, och prästvigdes 1939.

Under flera år var han Domkapitlets kontaktman beträffande stipendier till bybor ur den sk Gammal-Svenskbyfonden.

Sistnämnda år blev han lärare vid Hagabergs folkhögskola i Södertälje dåvarande Bibelinstitutet och var det till 1956 då han utsågs till skolans rektor.

1944–1949 var han resesekreterare i Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (EFS) och uppehöll en halvtidstjänst som pastor i Uppsala för EFS.

Efter sin pension 1974 har han tjänstgjort i olika församlingar i Stockholm och Södertälje som vikarierande präst.

Det är som präst och ledare för 1 augusti vi minns honom bäst. Under 44 år i obruten följd har han lett Svenskbydagen i Roma, sista gången i år, då han höll en förnämlig predikan med efterföljande samling i prästgårdsparken.

I år firade vi 55-årsdagen av vår hemkomst till Sverige. Det är i nuvarande stund oklart vem som vill och kan axla Sigfrid Hoas mantel. Det finns utbildade präster och bybor som studerar teologi. TRON har varit den sammanhållande faktorn.

Sigfrid Hoas var ännu vid sin död styrelsemedlem i Föreningen Svenskbyborna. Han har vidare medverkat i en rad tidningar och tidskrifter samt

Till minnet av Hilda Rätsep

Den 3 juni i år avled konstnären Hilda Rätsep i Middle Island utanför New York. Hennes flicknamn var Nyman och hon föddes i Klottorp (Irjasgården) på Nuckö den 2 september 1897. När Hilda var två år gammal flyttade familjen Karl Nyman till godset Harku. Under de närmaste två decennierna kom familjefadern att vara uppsyningsman på olika balttyska gods.

Även om uppsyningsmannens familj inte hade så mycket att göra med herr-

utgett böckerna "Banditer i byn", "Bergen i bibeln" och "ABC postilla".

1970 blev Sigfrid Hoas kulturstipendiat i Stockholms län och 1974 mottog han Nordstjärneorden, andliga ståndet.

Sigfrid Hoas har varit svenskbybornas "församlingspräst" i Sverige och har på uppdrag av Domkapitlet i Uppsala rest runt i landet. Likaså har han gjort en besöks- och predikoresa bland svenskbyborna i Kanada - 1966.

Vi är många som känner sorg och stor saknad efter Sigfrid Hoas, och minns hans stora genorisitet, vänskap och arbetsförmåga.

Närmast sörjande är maken Ingerd, barnen Ingrid, med make Klaus Schilbach, Södertälje, Eric med maka Ann-Christin, Södertälje, Gunnar med maka Monica, Stockholm, Sven med maka Git, Britta med make Lars Ströman, Södertälje, Bengt med maka Kerstin, Skara, samt barnbarn.

GUSTAF MUTHAS
VISBY

skapen på hovet, synes miljön ändå ha haft betydelse för dottern Hilda, som tidigt intresserade sig för konst och musik. Bland godsägarnas gäster fanns ofta utövande konstnärer. En ordnad undervisning i teckning och måleri fick Hilda först när hon 1919 kom till Mora folkhögskola. Där var självaste Anders Zorn teckningslärare och han upptäckte snart Hilda Nymans talang. Då övriga elever inte tycktes ha något större intresse för konst, var det främst åt den estlandssvenska eleven som Zorn ägnade sin uppmärksamhet.

Anders Zorns påverkan kom att bli avgörande för Hilda Nyman-Rätseps framtid. Från sin elevtid i Mora berättade hon gärna om det överdådiga 60-årskalaset för konstnären. Bland alla konstnärer och kulturpersonligheter fanns också prins Eugen. Den estlandssvenska eleven fick äran att överlämna blommor till födelsedagsbarnet och bli uppbjuden av målarpriinsen.

Efter Zorns död, endast några månader efter 60-årsdagen, återvände Hilda till Estland och blev antagen i Anatoly Kaigorovs målarskola i Reval. Vid sidan av sitt förvärvsarbete fortsatte hon där på kvällstid ända till 1924, då hon och maken Rudolf Rätsep for till Förenta staterna - en turistresa som för Hildas del kom att vara i 50 år.

I New York antogs Hilda Rätsep som elev i National Academy of Art, som hon bevästade i två år i avdelningen för avancerade elever. Hon blev också snart medlem av det ansedda konstnärsförbundet Art Alliance.

Även om hennes utbildning härmed i stort sett kunde anses avslutad, fick den konstnärliga verksamheten vila i många år medan familjen växte. Hennes egentliga genombrott kom först i mitten av 30-talet och efter en längre tids uppehåll i hemlandet Estland. Hennes landskapsakvareller och uttrycksfulla porträtt vann stor uppskattning och hon fick bli äran att måla presidenten Päts' porträtt.

Publikens och recensenternas uppskattning i hemlandet verkade berikande på hennes konst. Även i Amerika kom hon att porträttera politiker och andra kända personer. Hennes landskapsmålningar vann uppskattning liksom hennes illustrationer och teaterdekorationer. Ett nytt genombrott

kom efter det andra världskriget. Mer av en slump hamnade hon i en helt ny genre. Hennes målningar blir under mer än ett decennium halvt abstrakta. I olika geometriska konstellationer, rytmiskt, suggestivt trollar hon fram figurer och motiv såväl ur den estniska mytologin som ur barndomens vardagsliv. Det saknas inte humoristiska inslag, till exempel när den stora byggnaden ställs i centrum eller där det obligatoriska bastubadet skildras. Men i abstraktionens form fann hon också möjlighet att skildra allvaret i generationsmotsättningar och andra mänskliga konflikter. Målarinnan kunde glädja sig åt att hennes "abstraktioner" fick en stor publik och recensentframgång.

Hilda Rätsep övergav emellertid sitt abstrakta måleri på äldre dagar och återgick till sin ungdoms väna landskap och till naturalistiska blomstermotiv. Trots att måleriet nu närmast var en hobby hade hon ända till sin bortgång mindre utställningar och hon tappade aldrig kontakten med konstnärskolleger och den konstintresserade allmänheten.

Hilda Rätsep var inte någon världsförväntad konstnär. Livligt deltog hon tillsammans med sin make i sällskapslivet bland landsmän, fa i den sk estniska byn (Eesti küla) utanför New York och bland skandinaver och "riktiga" amerikaner. I många sammanhang fick makarna Rätsep tillfälle att tala om Estland och dess folks historia. Hilda Rätsep glömde dock aldrig att hon var svensk. För sina estlandssvenska landsmäns öden liksom för Svenska Odlingens Vänners verksamhet kände hon ett djupt engagemang.

Hilda Rätsep var en utomordentligt angenäm och anspråkslös människa. Hon utstrålade vänlighet och intresse för medmänniskorna. Hennes konstnärliga arbete fick anstå, om hennes krafter behövdes för ideell föreningsverksamhet eller för medmänniskor. Saknaden är stor hos hennes närmaste och bland de många landsmän, som lärde sig uppskatta hennes nobla personlighet, hennes tillgivenhet för det gamla hemlandet och hennes friska konst.

Närmast sörjande är maken Rudolf och sönerna Olav och Ilmar med familjer, alla i USA. Hilda Rätsep sörjes

Olav von Zur-Mühlen död

Olav von Zur-Mühlen blev 71 år gammal. Praktiskt taget ända till sin bortgång hade han förmånen att få ägna sig åt det han tyckte mest om – att undervisa. Sedan början av 1950-talet var han adjunkt i språk. I mer än 25 år var han knuten till Täljegymnasiet i Södertälje, där han var en mycket omtyckt lärare och kollega. Efter pensioneringen för ett par år sedan fortsatte han att undervisa äldre elever i studiecirklar, något som gav hans vardag innehåll.

Olav Mühlen var emellertid mycket mer än lärare. Han var bl a en uppskattad översättare, under vissa perioder före Sverige-tiden journalist, och han var sångare och musiker. Det var meningen att sonen Olav från den mycket musikaliska kyrkoherdefamiljen Mühlen i Hapsal skulle bli operasångare. Hans lovande studier vid det berömda Berlinkonservatoriet måste avbrytas vid krigsutbrottet 1939. Musik och sång fick i stället bli en hobby, en hobby som ej endast var honom själv till glädje utan också många festarrangörer, sångköror, vänner. Han var en äkta sångarbroder, som entusiasmerade andra och hade stor sakkunskap.

likaså av syskon med familjer och av ett stort antal andra släktingar och vänner i Sverige med rötter i den gamla svenskbygden i Estland.

Elmar Nyman

Olav von Zur-Mühlen var en son av den lilla staden Hapsal med de många nationaliteterna. Han var balttysk, javisst, men han sökte också umgänge med ester och svenskar. Hans intresse för andra nationaliteter och deras kultur har gjort att han i Sverige utvidgat sin umgängeskrets. Han har inte bara funnit vänner bland svenskar, tyskar och ester utan även bland finnar, ryssar och italienare – överallt har han varit lika uppskattad, lika engagerad och vetgirig, lika ledigt och livligt konverserande på respektive nationalitets modersmål som på sitt eget.

Olav Mühlers utmärkta fysik – under sina yngre år var han en framstående idrottsman – och gedigna språkkunskaper hjälpte honom att uthärda det andra världskrigets mardrömsår. Att få komma till Sverige efter strapatserna i Tyskland, Grekland, Frankrike, Norge, det var för honom att komma till paradiset förgårdar. Kosmopoliten Olav blev en god svensk patriot. Han tröttnade aldrig på att understryka hur lycklig han var i Sverige, hur mycket han uppskattade svenskarna och vilken förmån det är att bo i ett fritt land.

Olav Mühlers mor, som var född von Baltz, växte upp i det svenska Finland och Olav kände sig därmed också befryndad med den svenska folkstammen. Intresset för estlandssvenskarna växte hos honom när han gjorde sin värnplikt på Ormsö som fyrvaktarbiträde i Saxby och givetvis i umgänget med estlandssvenskar i Hapsal och Reval. Bekantskapen med dem utvecklades till en livslång fast vänskap.

Olav von Zur-Mühlen var en hjälpsam och god människa, som levde helt för sina närmaste och för sina många vänner. Med dem upprätthöll han kontakter var de än befann sig på jordklotet. Och han besökte dem också så långt resurser och krafter räckte. Hans vänskapskrets är stor och vi är honom alla stort tack skyldiga för år av trofast vänskap.

Tack, Olav, för gedigen lärargärning, för stimulerande samtal och musikaliska högtidsstunder, för vänfasthet, trohet.

Elmar Nyman

Upprop till alla Borrbybor

Efter fyrtio år av "förskingring" skulle det vara intressant med en träff för alla före detta borrbybor, gärna tillsammans med barn och övriga anhöriga. Förslaget har väckts inom en mindre grupp f d borrbybor som vid överflyttningen var barn men som nu uppnått medelåldern.

Med denna förhandssondering vill vi gå ut och ta reda på hur stort intresse det finns för en sådan träff inom en bredare grupp.

Träffen, om den nu kommer till stånd, är i högsta grad beroende av vilket gehör denna sondering möter. Om intresset är stort så att träffen blir av förefaller någon gång under vårvintern som en lämplig tidpunkt.

Preliminär intresseanmälan kan göras till någon av de här nedan angivna personerna, antingen på telefon eller per brev.

Arvid Nyman, Slåntunet 2, 181 48 LIDINGÖ, tel 08/765 02 39.

Johannes Ahlström, Valutavägen 40, 126 45 HÄGERSTEN, tel 08/19 12 44.

Katarina Johansson (Storholm), Fågelbrovägen 1, 139 00 VÄRMDÖ, tel 0766/406 49.

Elvine Lundvall (Kornblom), Rot-sundatorg 5, 191 78 SOLLENTUNA, tel 08/754 22 68.

Rättelse

I min beskrivning av vår första tid i Sverige, "Efter uppbrottet" Kustbon nr 2 då, är en av meningarna olyckligt formulerad och sopar därmed undan den insats, som Rågöstiftelsen gjorde. Det står att "möjligheterna att utverka bistånd av ena eller andra slaget må så vara bidrag eller lån var ytterst små och ofta förbehållna ett fåtal". Det bör dock påpekas att genom ovannämnda stiftelse förmedlades lån till inköp av fiskebåtar och redskap till flertalet av dem, som etablerade sig som fiskare. Detta utöver medverkan till inköp och lån till fastigheter, som dock i första hand kom de 1940 överflyttade till del. Min avsikt var att uttrycka att dessa

Estniskan och dess anförvanter

En episod

Estniska språket har ett stort antal släktingar, långt flera än vi vanligen föreställer oss. Folk och folkspillror som talar finsk-ugriska språk finns spridda över stora delar av Östeuropa och Asien. Det är finska, estniska, samiska (lapska), karelska, vepsiska, liviska, ungerska, tjeremissiska, voguliska, ostjakiska, samojediska och flera andra.

Den estniska forskaren, docenten Valev Uibopuu i Lund har i år givit ut en bok om esternas och med dem besläktade folks språk: *Meie ja meie hõimud* (Vi och våra frändestammar). Det är ett utmärkt översiktsarbete, både som språkhistorisk framställning och som redogörelse för språken nu.

Författaren söker sig tillbaka i de behandlade språkens historia så långt det går – och därutöver till en tid som bara finns i folkets myter. Han redovisar tidigare forskning, dess metoder och resultat och bygger sedan upp sin egen framställning. I kapitel I berättar han om språkens – särskilt de finsk-ugriska – gemensamma drag, om språkens geografiska spridning, om urspråk och stamträd, om sökandet efter språks urhem och om relationen mellan språk och ras.

Kapitel II ägnas de finsk-ugriska fornspråkens historia och är sålunda en kronologisk översikt. Tidsperioderna benämns den uraliska perioden, under vilken samojediska avskildes, den finsk-ugriska, då ugrerna (ungrarna m fl) lämnade den gamla gemenskapen, den finsk-permiska, då syrjäniska och votjakiska uppstod, den finsk-volgaspråkiga och den östersjöfinska

möjligheter inte stod alla till buds.

I översättningen av Alfred Mihlbergs dagbok har jag vid uttydningen av författarens handstil fört fram vikt-enheten kg i dagbokens text för den 21 jan, Kustbon nr 1 1983. Eftersom kg vid denna tid inte användes av befolkningen, utan man brukade ange vikt i pud och mark (1 mark = 1 skålpund = 0,425 kg), skall det i texten heta "Vi fick i dag 36 marker svinkött och 9 marker smör på 12 man."

Arnold Lindgren

perioden.

Under denna utvecklingsgång avskildes en del dialekter som särspråk, medan andra språk, tex muroma och merja, försvann. Författaren underbygger sina tidsbestämmelser med hjälp av lånord från grannspråk och på grundval av arkeologiska fynd. Senare delen av detta kapitel ägnas den östersjöfinska perioden, språkförgreningen inom det geografiska området, samernas rastillhörighet, låneelement i dessa språk m m.

Kapitel III, det sista i boken, redovisar de enskilda finsk-ugriska språken och vad som är utmärkande för deras uppbyggnad: samiska, östersjöfinska (en nordlig grupp med finska, karelska, vepsiska och isuriska jämte ingermanländska dialekter; en sydlig grupp med votiska /vadja keel/, estniska och liviska), volga-finska (mordviniska, tjeremissiska), perm-finska (syrjäniska, votjakiska), ugriska (ungerska, obiugriska /voguliska och ostjakiska/) samt samojediska språk (nordsamojediska och sydsamojediska).

Det är en innehållsrik bok, som Valev Uibopuu har skrivit. Den är systematiskt uppbyggd och framställningen undviker svårförståelig vetenskaplig terminologi. Vi har här ett arbete till stor glädje för envar som är intresserad av estniskan och dess släktingar. Ur vetenskaplig synpunkt får *Meie ja meie hõimud* betraktas som en stor prestation. En liknande översikt över de indoeuropeiska språken vore något att stilla bedja om.

E L

Professorn – författaren – poeten LARS HULDÉN

i Borgå, Finland har fått 1984 års Dan Andersson-pris på 10.000 kr jämte diplom.

I november 1980 besökte Lars Huldén tillsammans med fil mag Ann Mari Häggman Reval i Estland, där de sammanträffade med fem kvarvarande estlandssvenskar – alla bördiga från Ormsö.

Av de fem bor endast en kvar på födelseön.

Liivi herrgård i Läänemaa ägdes av baron Ungern-Sternberg. Där tjänstgjorde Karl Boman som skogvaktare 1879–1883. Samtidigt skötte han också baronens trädgård och dessutom hade han själv en fruktträdgård och biodling, vilket var tämligen sällsynt bland dåtidens bönder.

Eftersom Boman var en skicklig jägare, så var han ofta med baronen ute i skogen på jakt. En dag fick Boman bud från baronen, att han skulle göra sig i ordning för jakt nästa morgon. Karl Boman brukade tillverka sina gevär själv och han hade just ett i arbete när budet kom. Bössan var inte riktigt färdig, men han hade redan provat att den var bra att skjuta med. Och trots att sista putsningen och färgen fattades, så tog han den i alla fall.

Den här gången hade ett stort jakt-sällskap samlats.

Nämnas kan några av de förnäma herrarna. Där var greve Busch från Kolovere, generalen baron Ungern-Sternberg, tsarens livmedicus dr Hirsch m fl. Dr Hirsch var känd som en skojfrisk herre och tyckte om att retas. När han fick syn på Boman där han kom med sin nya bössa, skrattade han högt och sade att hr Boman har visst tagit med sig såstängen i stället för bössan. Boman gav svar på tal och sade,

---

Huldén-Häggmans reportage från besöket har vi återgett i Kustbon nr 1 1981 och i nr 3/1982.

Vi återger juryns lyriska motivering för utdelning av priset till Lars Huldén.

"Hans poesi är ett lugnt vatten, i vars djup döden alltid lurar, men där Näcken spelar – natt och dag – för en som går förbi.

Hans författarskap är en tidlös balansgång mellan lekfull ysterhet och klarsynt sorg. Han är den dansante lekaren, som bollar med sina ord under vita björkar och den vise allvarsmannen, kring vilken människor gärna samlas för att lära av och lyss till vid lägerelden."

Priset utdelades på Luossadagen – söndagen den 5 augusti 1984 – i Skattlösberg (Kopparbergs län, Sverige).

HM

1984 års musikstipendium

från Lembit Tuuliks minnesfond
har tilldelats Viveca Mickelin

Första Sparbankens estniska kontogrupp arbetar sedan 1964 i stiftelseform under namnet "Eesti Laenu Hoiu Ühisus". Denna stiftelse förvaltar även ett antal donationsfonder, bla ovannämnda. Dir Alfred Ventsel leder verksamheten.

Musikfondens donator – Lembit Tuulik – var född i Kuressaare (Arensburg, nu Kingisseppa på Ösel) 1908 och dog i Norrköping 1972. Han hade varit en musiker "av Guds nåde" och trakterade så gott som alla instrument i de så gott som alla instrument i orkestrar i födelsestaden. Efter grund- och Konservatoriets kompositionsklass.

Då han hade växt upp under fattiga förhållanden saknade han medel att slutföra studierna. Han fortsatte som "fri-lanser" i div orkestrar. Som flykting i Norrköping skaffade han sig egen verkstad vid sidan av musicerandet. Kunskaperna från fackskolan i födelsestaden Arensburg, Ösel, resulterade i uppfinningar, bla instrument för flyget.

Hans sista vilja hade varit att avkastningen av större delen av kvarlåtenskapen skulle tillfalla person som hade musikhögskoleutbildning och som alljämt fortsatte med musikstudier. Det årliga stipendiet, kr 6.500:–, fick ej delas upp på flera sökande.

Det förefaller som om hans testamente styrdes av hans egna ungdomsmål – musikstudier på högre nivå – ej nåddes.

Årets stipendiat – Viveca Mickelin – (f 1958)

Efter studier vid Adolf Fredriks skola och musikgymnasium 1975 organist- och kantorsexamen samma år i Uppsåla, utexaminerad musikedirektör från Musikhögskolan i Stockholm 1979. Vid sidan av det dagliga arbetet inom musikvärlden har Viveca årligen deltagit i musikkurser i Sverige och i utlandet. I orkestrar spelar hon numera fiol. Just nu fortsätter hon sin musikpedagogiska utbildning vid Musikhögskolan i Stockholm. Stipendiaten säger att stipendiet naturligtvis kommer att utnyttjas till fortsatta musikstudier.

H M

att vad skall en stackare göra. När han inte har råd att köpa bössa, så får han ta vad han har.

Jakten kunde börja. Och när dagen var tillända hade Boman 18 unga tjärdertuppar i sin jaktväska, medan dr Hirsch inte hade en fjäder i sin. Då var det Bomans tur att reta doktorn. – Var så god och se vad man kan åstadkomma med en gammal sästång och visade upp sitt byte. – Det blev allmän beundran.

Karl Boman var min farfar och detta berättade han för mig när jag var liten flicka. Han var gift med Eva Grenfeld. De var först bosatta i Reval, men han blev sjuk och doktorn ordinerade honom luftombyte, och då flyttade familjen till Liivi, där han arbetade i 14 år hos baronen. På gamla dar flyttade de till Reval igen, där han dog 1917.

Karin Boman-Pöldrov

Dags igen!

Nu är det dags igen!
Tisdagen den 2 okt kl 18 **startar vi åter**
med våra **Handarbetskvällar**
hos SOV, Vikingagatan 25.

Välkomna!

I A-n

Stockholmsföreningen av Riksföreningen Sverige-Kontakt anordnar

HÖSTSAMKVÄM

onsdagen den 17 oktober 1984 med början kl 19.00 i Engelbrekts församlings-sal, Östermalmsgatan 20 F.

Föredrag av filmag Viktor Aman över temat "Att lämna hem och hembygd. Estlandssvenskarnas uppbrott för 40 år sedan."

Alla hjärtligt välkomna!

Välkommen till estlandssvenskarnas

HÖSTFEST

lördagen den 10 november 1984, kl 18.00

Plats: Spårvägsrestaurangen, Blåsut.

Enskede, Stockholm.

Förhandsanmälan erfordras till SOV:s

exp, per tel 08-32 48 78

per brev enl exp:s adress

I undantagsfall till ngn styr medl

Inträde kr 80:– inkluderar mat, kaffe,

öl/läsk, musikunderhållning m m.

För dansmusiken svarar Bröd Johanssons trio –
välbekant sen i fjol.

Sedvanliga restaurangrättigheter.

Väl mött

önskar styrelsen för SOV

Familjenytt

Döda

Maria Erkas, född Sälla, den 23 augusti 1893 på Dagö, avled den 14 juli 1984 i Öregrund

Karl Grönberg, född den 13 januari 1908 på Nuckö, avled den 5 maj 1984 i Eskilstuna

Lennart Jäger, född den 8 maj 1941 på Runö, avled den 26 juni 1984 på Lidingö

Elmar Klaman, född den 23 november 1917 i Korkis, avled den 6 juli 1984 i Stockholm

Ralf Anders Sven Lindva, född den 23 augusti 1945 i Kulla fs, Sverige, avled den 24 juni 1984 i Stockholm

Lovisa Luther, född Lepmets, den 12 juli 1892 i Neve, avled den 22 juni 1984 i Alingsås

Jakob Nordgren, född den 14 augusti 1899 på Runö, avled den 17 juli 1984 på Lidingö

Joel Nyman, född den 19 januari 1899 på Nuckö, avled den 12 november 1983 i Norrköping

Hilda Rätsep, född Nyman den 2 september 1897 på Nuckö, avled den 2 juni 1984 i New York

Agneta Sandell, född Nee, den 28 januari 1909 på Ormsö, avled den 2 juli 1984

Lars Stenros, född den 6 april 1902 på Ormsö, avled den 12 maj 1984 i Rimbo

Hans Westerblom, född den 25 december 1898 på Ormsö, avled den 10 juni 1984 i Bromma

Robert Engman, född den 8 april 1908 på Nuckö, avled den 18 augusti 1984 i Stockholm

Emil Luks, född den 26 augusti 1918 i Rickul, avled den 17 augusti 1984 i Täby

Johannes Mathiesen, född den 22 september 1903 på Nuckö, avled den 22 augusti 1984 i Stockholm

Karl Pikner, född den 23 september 1893 på Ormsö, avled i augusti 1984 på Tynningö

Min älskade Maka
vår kära Mor

Maria Erkas

f Sälla

* 23 augusti 1893

har i dag stilla insomnat
i tron på sin frälsare.
Öregrund den 14 juli 1983

VALDEMAR

Valter och Margareta

Harald

Rickard

Barnbarn

Barnbarnsbarn

*Jesus sade: Jag är uppståndelsen och livet
den som tror på mig, han skall leva om han än dör.*

Min älskade Make
Vår käre Far

Herman Blees

* 19 september 1900

har lämnat oss i oändlig
sorg och saknad.

Södertälje den 7 juli 1984

OLGA

Helga

Vivi

Släkt och vänner

*Så vandrar våra kära
genom evighetens dörr
Och ingenting på jorden
kan mera bli som förr
Men tacksamhet skall följa dem
som stjärnorna i rymd
Visst unnar vi dem vila
fast blick av tår är skynd.*

*Tack för all kärlek och omsorg
Jordfästningen har ägt rum i stillhet.*

Vår käre Far
och
Farfar

Johannes Hamberg

* 11 september 1908 i Roslep

† 27 januari 1984 i Spithamn

ENDEL och INGRID

Carina Mats

AIVIG och INGA

Suzanne

Syskon, släkt och vänner

*Vårt minnes stig går alltid ut
till hagar, slätter, vatten.
Den styr vår vandring till det slut
där kvällen möter natten.*

Vår älskade Far,
Farfar och Morfar

Axel Bergman

* 30/10 1899 på Nuckö

har i dag stilla insomnat.

I ljus och tacksamt minne
bevarad.

Eskilstuna den 14 aug 1984

ELMA

Mats Liselott

OLOF och SONIA

Lena Ingrid

BRITA

Pepita Pedro Pernilla

KLAS och KARIN

Jonas och Anders

*Mor har räckt ut handen,
Far har fattat den
På den andra stranden mötas de igen.*

Herman Thomsson

* 4 maj 1901

† 3 juni 1984

SYSKON

Övrig släkt

Vår älskade

Ingrid Nilsson

f Åkerman

* 29/4 1930 på Ormsö

har idag lämnat

oss i stor sorg.

Oxelösund 13/5 1984

Make och Mor

Charlotte med familj

Anders med familj

Släkt och vänner

Blott en dag ett ögonblick i sänder.

Min älskade Make, vår käre Far,
Morfar och Farfar

Lars Stenros

* den 6 april 1902

har idag lämnat oss, syskon,
övrig släkt och vänner,
i djupaste sorg och saknad.
Rimbo den 12 maj 1984.

MARIA
ELVINE och BO
EMIL och ELSY
HILDA och ROLAND
SVEN och GUN
INGVAR och MONIKA
GUNNAR och EVA
INGA och BERTIL
Barnbarnen

*Vi få möta våra kära,
Som har redan hunnit hem.
Vi få se de kära dragen,
Höra utav dem vårt namn.
Vi få aldrig skiljas mera,
Ingen smärtans suck man hör.
Men ett Amen, Halleluja
utav hela himlens kör.*

Jordfästningen har ägt rum
i Rimbo kyrka.

Vår älskade

Hilda Rätsep

f Nyman

* 2/9 1897 på Nuckö

† 3/6 1984 i Port

Jefferson, New York

I tacksamt minne bevarad

Släkt och vänner i Sverige

Vår kära Mor

Maria Westerholm

* 18/11 1885 i Rickul

har stilla insomnat.
Jakobsberg den 2/9 1984

BARNEN
med familjer

*Klockorna ringa så sakta till ro
Mor har fått ett lugnare bo
Aftonens stjärna lyser så blid
Sov, lilla Mor, vila i frid.*

Min älskade Maka
vår kära Mor

Pauline Söderholm

* 10/5 1896

har stilla insomnat.
Djupt sörjd och saknad av oss,
övrig släkt och vänner.
Kungsör den 6/7 1984

MATTIAS
Barnen med familjer

*Kära lilla mor, nu är din
strävan slut
All smärta den är borta och
Du får vila ut
För allt vi vill Dig tacka, för
kärlek rik och stor
För omsorg och all möda,
tack kära lilla maka och mor.*

Vår älskade Broder

Olav von Zur-Mühlen

* 30 augusti 1913 i Hapsal
har lämnat oss i djupaste sorg och
saknad.

I ljust och tacksamt
minne bevarad.
Stockholm den
3 september 1984

LYDIA
IRENE
CARA
Släkt och många vänner

Vår älskade lilla Mamma
Farmor och Mormor

Hilda Marks

* 22 juli 1907

† 27 augusti 1984

LENNART och MAY
INGA och ROLF
Barnbarn
Barnbarnsbarn
Syskon
Övrig släkt och vänner

*Stilla så stilla du somnat
tåligt din smärta du bar
flitiga händer har domnat
minnet ditt ljusa är kvar.*

Vi lyckönskar!

**Födelsedagar oktober 1984
–mars 1985**

100 år

Pauline Engblom, född Hamm, den 23 nov
1884, Vippal

Min älskade Mor
vår kära syster och moster

Hermine Puu

f Laning

* 21/6 1908 Nuckö

† 9/5 1984 Kumla

Sörjd och saknad

Heino och Karin
Meeta

Richard och Olga

Alice och Gunnar

Anneli och Jan

Armilde

Willy AnneMarie Michael

Övrig släkt och vänner

*I minnet Du lever
Du finns alltid kvar
I minnet vi ser Dig
Precis som Du var.*

Vår kära Syster

Matilda Westerblom

* 6 juni 1903

har i dag stilla insomnat, sörjd
och saknad av oss, övrig släkt
och vänner.

Uppsala 1 juli 1984

SYSKON
Svåger
Svågerns
Syskonbarn

*Gråt icke vid min lugna
grav
Jag faller inga tårar mer
men vill så gärna torka av
dem jag på edra kinder ser
Mitt lidande har nått sitt
slut
Gläds nu att jag får vila ut.*

95 år

Roman Tammik, född den 27 okt 1889, Nargö
 Ketzia Johanson, född Westerberg, den 12 nov 1889, Reval
 Rosetta Pöhl, född Öström, den 23 mars 1890, Rågöarna

90 år

Mathias Söderholm, född den 14 febr 1895, Nuckö
 Bernhard Nygård, född den 23 febr 1895, Reval
 Sofia Engman, född Stavas, den 16 mars 1895, Rickul

85 år

Elfrida Ekman, född Thomsson, den 14 okt 1899, Rickul
 Agneta Vidgren, född Engdahl, den 14 okt 1899, Ormsö
 Bertil Wood, född den 21 okt 1899, Hapsal
 Axel Bergman, född den 30 okt 1899, Nuckö
 Lovisa Stahl, född Magnusson, den 5 nov 1889, Rickul
 Olga Vesterman, född Granberg, den 7 nov 1899, Rickul
 Agneta Fält, född den 27 nov 1899, Ormsö
 Agneta Vahlberg, född Berggren, den 7 dec 1899, Ormsö
 Olga Greis, född den 9 dec 1899, Odensholm
 Marie Leontine Hansson, född Peterson, den 11 dec 1899, Reval
 Johannes Vinter, född den 20 dec 1899, Korkis
 Johannes Alberg, född den 23 dec 1899, Rickul
 Karl Tens, född den 28 dec 1899, Nuckö
 Johannes Tennisberg, född den 6 jan 1900, Rickul
 Amanda Engman, född Pärko, den 10 jan 1900, Reval
 Aline Vesterholm, född Stahl, den 13 jan 1900, Rickul
 Herman Heideman, född den 17 jan 1900, Rickul
 Johanna Enggrön, född den 25 jan 1900, Rågöarna
 Agneta Granberg, född Nee, den 14 febr 1900, Nuckö
 Maria Tens, född Sekobon, den 15 febr 1900, Nuckö
 Johannes Hallman, född den 5 mars 1900, Vippal
 Mathias Magnusson, född den 8 mars 1900, Rickul
 Karl Viljamaa, född den 21 mars 1900, Reval

80 år

Olga Brus, född den 4 okt 1904, Rickul
 Ida Bergqvist, född Vesterbom, den 11 okt 1904, Rickul
 Voldemar Berg, född den 11 okt 1904, Reval

Hugo Berkman, född den 17 okt 1904, Nuckö
 Elle Lagman, född Döring, den 20 okt 1904, Reval
 Rudolf Schönberg, född den 7 nov 1904, Rickul
 Rosetta Grönlund, född Nyman, den 19 nov 1904, Rågöarna
 Ruben Klippberg, född den 29 nov 1904, Rickul
 Johan Svärd, född den 3 jan 1905, Ormsö
 Maria Fält, född den 10 jan 1905, Ormsö
 Maria Brun, född Klanberg, den 6 jan 1905, Nuckö
 Helene Mathiesen, född Sedman, den 20 jan 1905, Nuckö
 Johan Peterberg, född den 23 jan 1905, Ormsö
 Herman Rosenborg, född den 24 jan 1905, Rågöarna
 Maria Svärd, född Hammerman, den 24 jan 1905, Ormsö
 Ksenia Pisarev, född den 5 febr 1905, Reval
 Maria Öman, född Åkerman, den 8 febr 1905, Ormsö
 Maria Adelman, född Mägi, den 10 febr 1905, Nuckö
 Maria Nilsson, född Vestersten, den 11 febr 1905, Nuckö
 Eduard Viljamaa, född den 14 febr 1905, Vippal
 Herman Vesterblom, född den 16 febr 1905, Nuckö
 Alide Söderholm, född Laurisson, den 17 febr 1905, Rickul
 Leida Luks, född Kull, den 19 febr 1905, Rickul
 Linda Bergman, född Lauri, den 4 mars 1905, Rickul
 Fanny Köusson, född Luther, den 4 mars 1905, Reval
 Hilda Hermine Strickman, född Keelman, den 9 mars 1905, Korkis
 Hermine Vikman, född Villberg, den 18 mars 1905, Reval
 Katarina Kornblom, född Blomman, den 21 mars 1905, Ormsö
 Johannes Okerblad, född den 22 mars 1905, Rickul
 Gertrud Svedberg, född Jonell, den 25 mars 1905, Ormsö
 Birgitta Bäckman, född Wikström, den 29 mars 1905, Ormsö

75 år

Maria Beckman, född Fagerros, den 2 okt 1909, Ormsö
 Elin Stahl, född Strandsten, den 2 okt 1909, Rickul
 Maria Klippberg, född Klippberg, den 6 okt 1909, Rickul
 Ljubov Alberg, född den 10 okt 1909, Reval
 Elsa Holmberg, född den 14 okt 1909, Reval
 Lars Benholm, född den 16 okt 1909, Ormsö
 Maria Kopparberg, född Stahl, den 16 okt 1909, Rickul

Aina Elisabeth Neivelt, född Holm, den 19 okt 1909, Reval
 Alma Maria Gerner, född Strickman, den 27 okt 1909, Korkis
 Johan Vidgren, född den 29 okt 1909, Ormsö
 Egon Klingberg, född den 3 nov 1909, Rickul
 Arthur Ribohn, född den 10 nov 1909, Nuckö
 Johannes Hamberg, född den 15 nov 1909, Rickul
 Anders Blomman, född den 4 dec 1909, Ormsö
 Hulda Maria Koinberg, född Erita, den 8 dec 1909, Nuckö
 Terese Viksten, född Mitman, den 12 dec 1909, Nuckö
 Axel Söderlund, född den 26 dec 1909, Rickul
 Edvard Bergman, född den 26 dec 1909, Nuckö
 Maria Samberg, född Notman, den 26 dec 1909, Ormsö
 John Michelin, född den 8 jan 1910, Ormsö
 Maria Byman, född den 8 jan 1910, Ormsö
 Magdalena Falk, född Ullis, den 9 jan 1910, Runö
 Amalia Teresia Klanberg, född Noter, den 9 jan 1910, Nuckö
 Agneta Grundström, född den 19 jan 1910, Ormsö
 Oskar Bergström, född den 23 jan 1910, Ormsö
 Maria Olin, född den 27 jan 1910, Ormsö
 Gerda Lindström, född den 1 febr 1910, Vippal
 Selma Boman, född den 9 febr 1910, Reval
 Elsa Silberberg, född Bertelsson, den 18 febr 1910, Nargö
 Anders Lindkvist, född den 19 febr 1910, Ormsö
 Hilda Borrman, född Österman, den 27 febr 1910, Rickul
 Gertrud Sjöström, född Stenros, den 27 febr 1910, Ormsö
 Pauline Koinberg, född Hamberg, den 1 mars 1910, Rickul
 Alice Tennisberg, född den 5 mars 1910, Nuckö
 Johan Lilja, född den 19 mars 1910, Ormsö
 Rita Alida Bertelsson, född Rosen, den 24 mars 1910, Nargö

70 år

Hilda Vesterblom, född Albert, den 2 okt 1914, Nuckö
 Militza Reial, född Fridolin, den 8 okt 1914, Reval
 Isak Dreijer, född den 10 okt 1914, Runö
 Gunnar Erik Heyman, född den 12 okt 1914, Rickul
 Olga Kübar, född Lindström, den 13 okt 1914, Vippal
 Katarina Bäckman, född den 20 okt 1914, Ormsö
 Fredrik Österman, född den 20 okt 1914, Runö
 Voldemar Luks, född den 23 okt 1914, Rickul

Sigismund Korton, född den 24 okt 1914, Reval
 Magda Luise Engman, född Rüütel, den 28 okt 1914, Reval
 Maria Sarberg, född Bäck, den 28 okt 1914, Ormsö
 Jakob Gran, född den 6 nov 1914, Runö
 Robert Brun, född den 17 nov 1914, Nuckö
 Martha Branten, född Koolmeister, den 30 nov 1914, Rickul
 Alexander Algot Dans, född den 3 dec 1914, Rickul
 Melita Vestersten, född Vesterblom, den 21 dec 1914, Nuckö
 Anders Lindström, född den 23 dec 1914, Ormsö
 Edelgarde Medea Tarvas, född Orntlich, den 25 dec 1914, Reval
 Adele Engman, född Vast, den 27 dec 1914, Nuckö
 Maria Blomman, född Norrman, den 1 jan 1915, Ormsö
 Elvine Heyman, född Grönlund, den 12 jan 1915, Rågöarna
 Edvin Vesterholm, född den 12 jan 1915, Rickul
 Benita Brus, född Bedman, den 14 jan 1915, Nuckö
 Leo Paul Georg Hansen, född den 17 jan 1915, Hapsal
 Signe Rosen, född Blees, den 23 jan 1915, Reval
 Valdemar Gottfrid Österman, född den 9 febr 1915, Rickul
 Lars Berggren, född den 19 febr 1915, Ormsö
 Einar Ludvig Rosen, född den 28 febr 1915, Nargö
 Maria Lilja, född Kornblom, den 5 mars 1915, Ormsö
 Armile Elisabeth Simonsson, född Winkelberg, den 15 mars 1915, Reval
 Artur Koinberg, född den 21 mars 1915, Nuckö

65 år

Agneta Malvine Eriksson, född Lilja, den 1 okt 1919, Ormsö
 Anders Grundström, född den 2 okt 1919, Ormsö
 Linda Reets, född Ambros, den 5 okt 1919, Nuckö
 Juliette Lindström, född den 9 okt 1919, Reval
 Alfred Vahur, född den 9 okt 1919, Vippal
 Lars Edvin Lilja, född den 16 okt 1919, Ormsö
 Gertrud Söderholm, född den 17 okt 1919, Ormsö
 Linda Kannel, född Brandt, den 20 okt 1919, Hapsal
 Birger Valfrid Österberg, född den 23 okt 1919, Reval
 Aina Maria Westerlund, född Lorentz, den 24 okt 1919, Runö
 Agneta Nyblom, född den 26 okt 1919, Ormsö
 Hans Alfred Strandberg, född den 27 okt 1919, Runö
 Hilda Marie Vesterberg, född den 27 okt 1919, Reval

Evald Zeisig, född den 30 okt 1919, Nuckö
 Johannes Pihlman, född den 1 nov 1919, Ormsö
 Agnes Soosalu-Slet, född Piir, den 1 nov 1919, Hapsal
 Erika Ingrid Reeder, född Tammeveski, den 18 nov 1919, Hapsal
 Maria Mühlberg, född Visnapuu, född den 19 nov 1919, Reval
 Linda Rosen, född Matsson, den 23 nov 1919, Nargö
 Ruth Marga Oebius, född Wilkman, den 30 nov 1919, Reval
 Johan Grundsten, född den 8 dec 1919, Ormsö
 Anna Sjögren, född Liljebäck, den 12 dec 1919, Ormsö
 Voldemar Aruvee, född den 14 dec 1919, Nuckö
 Gottfrid Lennart Thomsson, född den 14 dec 1919, Rickul
 Agneta Beckman, född den 23 dec 1919, Ormsö
 Helmer Elfengren, född den 23 dec 1919, Rågöarna
 Ulf Frithiof Wickman, född den 24 dec 1919, Reval
 Alfred Söderman, född den 27 dec 1919, Vippal
 Rolf Evald Tacking, född den 27 dec 1919, Dagö
 Herman Heyman, född den 4 jan 1920, Rickul
 Mats Steffensson, född den 15 jan 1920, Runö
 Karin Palmkron, född den 17 jan 1920, Korkis
 Sigfrid Sandberg, född den 24 jan 1920, Nuckö
 Meerike Rahu-Fried, född Kaljas, den 26 jan 1920, Reval
 Silvia Heli Karis, född den 28 jan 1920, Dorpat
 Enn Maripuu, född den 7 febr 1920, Nuckö
 Erna Rosine Asp, född Strandberg, den 15 febr 1920, Rickul
 Selma Margareta Pöllupüü, född Matson, den 22 febr 1920, Reval
 Constantin Ross, född den 22 febr 1920, Reval
 Edvard Moll, född den 26 febr 1920, Ormsö
 Manfred Gunnar Stenberg, född den 26 febr 1920, Rickul
 Helga Suurvee, född Maido, den 6 mars 1920, Dorpat
 Jaan Lembit Pürge, född den 7 mars 1920, Reval
 Maria Pihl, född Söderlund, den 10 mars 1920, Ormsö
 Ingrid Luther, född den 15 mars 1920, Nargö
 Oskar Mäele, född den 16 mars 1920, Korkis
 Magdalena Dreijer, född Melin, den 19 mars 1920, Runö
 Karl Nilsson, född den 25 mars 1920, Pernau
 Hilda Brick, född Timmerman, den 25 mars 1920, Nuckö
 Elfrida Johansson, född Barud, den 26 mars 1920, Nuckö
 Tore Kreek, född den 29 mars 1920, Hapsal

60 år

Rafael Daniel Brun, född den 1 okt 1924, Nuckö
 Selma Johannesson, född Brunberg, den 2 okt 1924, Rickul
 Irene Svea Weinerhall, född Engman, den 2 okt 1924, Odensholm
 Aril Olof Beckman, född den 5 okt 1924, Ormsö
 Brita Cecilia Hallberg, född Schönberg, den 6 okt 1924, Reval
 Gotthard Gottfrid Seman, född den 18 okt 1924, Nuckö
 Sylvia Andén, född Hallman, den 21 okt 1924, Rickul
 Johannes Lindström, född den 21 okt 1924, Runö
 Elsa Nilsson, född Timmerman, den 29 okt 1924, Nuckö
 Silvia Kikas, född den 30 okt 1924, Reval
 Endel Parsman, född den 30 okt 1924, Reval
 Evald Strömkvist, född den 30 okt 1924, Rickul
 Erika Tampere, född Mossin, den 7 nov 1924, Reval
 Anders Nee, född den 7 nov 1924, Ormsö
 Einar Peedu, född den 9 nov 1924, Nuckö
 Linda Larsson, född Krusman, den 11 nov 1924, Nuckö
 Johannes Elof Hansson, född den 14 nov 1924, Nuckö
 Elna Jern, född Lindström, den 21 nov 1924, Rickul
 Kuido Gering, född den 23 nov 1924, Reval
 Helga Iverson, född den 26 nov 1924, Valga
 Arne Bernhard Strömkvist, född den 26 nov 1924, Rickul
 Einar Valentin Lindström, född den 28 nov 1924, Nuckö
 Johannes Nee, född den 11 dec 1924, Ormsö
 Gottfrid Josef Stahl, född den 2 dec 1924, Rickul
 Emil Beckman, född den 6 dec 1924, Ormsö
 Karl Berggren, född den 6 dec 1924, Ormsö
 Sigrid Virginia Carlström, född Notman, den 6 dec 1924, Ormsö
 Ivar Sjöström, född den 6 dec 1924, Nuckö
 Lydia Kristina Elisabet Skårelid, född Öman, den 8 dec 1924, Runö
 Axel Massalin, född den 12 dec 1924, Ormsö
 Gunnar Valfrid Blomberg, född den 13 dec 1924, Rickul
 Maria Åberg, född Lindström, den 14 dec 1924, Ormsö
 Axel Alvik Peedu, född den 14 dec 1924, Nuckö
 Alexander Edvin Sjöman, född den 21 dec 1924, Ormsö
 Alfred Murman, född den 22 dec 1924, Ormsö
 Hulda Olivia Cederberg, född Ahlström, den 23 dec 1924, Ormsö
 Franz Arm, född den 23 dec 1924, Reval
 Hjalmar Grönberg, född den 23 dec 1924, Nuckö
 Sven Allan Gottkamp, född den 29 dec 1924, Hapsal
 Emil Kasper Ekeblad, född den 30 dec 1924, Runö

50 år

- Albinus Stubender, född den 30 dec 1924, Nuckö
 Osvald Brandt, född den 31 dec 1924, Nuckö
 ANGES Ingeborg Söderberg, född Mählberg, den 31 dec 1924, Rågöarna
 Sylvia Ambros, född Viiburg den 1 jan 1925, Dorpat
 Armilde Ingeborg Johansson, född Alström, den 2 jan 1925, Ormsö
 Aurelia Olivia Brun, född Brunberg, den 6 jan 1925, Rickul
 Otilja Katarina Ingeborg Alros, född Benholm, den 8 jan 1925, Ormsö
 Viktor Emanuel Grauverk, född den 9 jan 1925, Ormsö
 Agneta Wallin, född Kornblom, den 13 jan 1925, Ormsö
 Axel Hallman, född den 14 jan 1925, Rickul
 Gunnar Samuel Freiman, född den 19 jan 1925, Nuckö
 Alida Gustafsson, född Öman, den 20 jan 1925, Ormsö
 Maria Gustafsson, född Andersin, den 22 jan 1925, Ormsö
 Greta Herta Hamrén, född Vesterblom, den 25 jan 1925, Ormsö
 Ivar Tambet Saare, född den 28 jan 1925, Reval
 Valter Fridolf Grönlund, född den 31 jan 1925, Rågöarna
 Sven Helmut Talback, född den 31 jan 1925, Nuckö
 Harald Erkas, född den 7 feb 1925, Odensholm
 Ingrid Irene Holm, född Heyman, den 7 feb 1925, Rickul
 Dagny Irene Johansson, född Blomberg, den 15 febr 1925, Rickul
 Gunnar Herbert Lemberg, född den 21 febr 1925, Nuckö
 Ivar Brus, född den 24 febr 1925, Odensholm
 Edvard Johannes Murman, född den 24 febr 1925, Ormsö
 Albin Edvin Sjöman, född den 1 mars 1925, Ormsö
 Ivar Holm, född den 2 mars 1925, Ormsö
 Egil Hamnholm, född den 3 mars 1925, Ormsö
 Elvine Maria Beckman, född den 5 mars 1925, Ormsö
 Axel Vladimir Arvik, född den 9 mars 1925, Ormsö
 Hilda Alida Hamnholm, född Städ, den 10 mars 1925, Ormsö
 Hilda Fredlund, född Sjöström, den 11 mars 1925, Ormsö
 Elvira Viktoria Brunberg, född den 16 mars 1925, Rickul
 Elin Marianne Hausman, född Pöhl, den 16 mars 1925, Rågöarna
 Algot Bertil Friberg, född den 23 mars 1925, Ormsö
 Gunnar Erling Beckman, född den 24 mars 1925, Ormsö
 Mildred Aurelia Hamberg, född Vesterman, den 25 mars 1925, Rickul
 Lina Bäckström, född Liljebäck, den 26 mars 1925, Ormsö
- Astrid Aina Engman, född den 8 okt 1934, Rickul
 Ingvar Vennberg, född den 10 okt 1934, Ormsö
 Koidula Astrid Vood, född den 11 okt 1934, Pernau
 Edgar Valfred Österman, född den 12 okt 1934, Rickul
 Sigrid Kristensen, född Beckman, den 18 okt 1934, Ormsö
 Johan Henrik Bäckman, född den 24 okt 1934, Ormsö
 Nils August Besterman, född den 29 okt 1934, Rickul
 Uno Parbo, född den 30 okt 1934, Reval
 Alvar Anders Vesterblom, född den 30 okt 1934, Ormsö
 Vinard Johannes Gärdström, född den 28 okt 1934, Ormsö
 Arlik Maddison, född den 15 nov 1934, Reval
 Hilja Irene Laidna, född den 20 nov 1934, Reval
 Ester Tårback, född den 22 nov 1934, Reval
 Astrid Ahlström, född den 24 nov 1934, Ormsö
 Svea Vikman, född den 6 dec 1934, Nuckö
 Villo Joanurm, född den 7 dec 1934, Kolga
 Helga Söderholm, född den 9 dec 1934, Nuckö
 Greta Blees, född den 12 dec 1934, Nuckö
 Margit Karin Norlin, född Rosen, den 20 dec 1934, Nargö
 Karl Lauri, född den 21 dec 1934, Vippal
 Meinhard Freiman, född den 22 dec 1934, Nuckö
 Sture Johannes Schönberg, född den 22 dec 1934, Rickul
 Karin Ingegärd Lindell, född Österman, den 22 dec 1934, Runö
 Astrid Espling, född Lundberg, den 25 dec 1934, Rågöarna
 Rudolf Mats Österman, född den 27 dec 1934, Runö
 Silvi Mändla, född Olep, den 27 dec 1934, Vippal
 Ingvar Johannes Koinberg, född den 28 dec 1934, Nuckö
 Elis Edvin Vesterlin, född den 1 jan 1935, Ormsö
 Gunnar Granberg, född den 2 jan 1935, Nuckö
 Olof Jakob Nee, född den 3 jan 1935, Runö
 Olof Ivar Fagerros, född den 7 jan 1935, Ormsö
 Karin Märta Rut Lindström, född den 8 jan 1935, Ormsö
 Villard Hjalmar Timm, född den 10 jan 1935, Ormsö
 Sigvard Henrik Barud, född den 13 jan 1935, Nuckö
 Inga Edit Brunberg, född den 13 jan 1935, Rickul
 Hilda Lundgren, född den 15 jan 1935, Nuckö
 Jimm Artur Grönman, född den 17 jan 1935, Ormsö
 Einar Sedman, född den 17 jan 1935, Nuckö
- Einar Engman, född den 24 jan 1935, Rickul
 Elvi Ribohn, född den 24 jan 1935, Nuckö
 Lennart Algot Blomberg, född den 26 jan 1935, Rickul
 Lennart Hallman, född den 30 jan 1935, Rickul
 Inga Otilia Heyman, född den 4 febr 1935, Rickul
 Uno Gustav Österman, född den 4 febr 1935, Nuckö
 Osvald Herbert Luks, född den 4 febr 1935, Rickul
 Ingvar Harald Lindkvist, född den 5 febr 1935, Ormsö
 Cornilde Sjölund, född den 8 febr 1935, Rågöarna
 Nils Johannes Zeisig, född den 11 febr 1935, Nuckö
 Henrik Emil Nyman, född den 16 febr 1935, Ormsö
 Karin Anette Tegelberg, född den 16 febr 1935, Reval
 Ture Lennart Nyström, född den 17 febr 1935, Spillersboda
 Hilding Stahl, född den 19 febr 1935, Rickul
 Ann Mari Elisabet Högländer, född den 20 febr 1935
 Heller Läck, född den 22 febr 1935, Dagö
 Ingmar Johan Wennberg, född den 22 febr 1935, Helsingfors
 Elvine Ester Förberg, född den 23 febr 1935, Ormsö
 Ingrid Elsa Ahlberg, född den 25 febr 1935, Ormsö
 Einar Viktor Häggblom, född den 3 mars 1935, Ormsö
 Asta Ruderström, född den 8 mars 1935, Vippal
 Maria Ester Svahn, född den 9 mars 1935, Ormsö
 Peet-Erik Amberg, född den 10 mars 1935, Hapsal
 Gunhild Ingeborg Strömkvist, född den 11 mars 1935, Rickul
 Gunnel Alice Nilsson, född Westin, den 12 mars 1935, Mörsil
 Jutta Sekobon, född den 13 mars 1935, Nuckö
 Emil Edvard Gäddman, född den 14 mars 1935, Ormsö
 Elvira Linnea Thomson, född den 17 mars 1935, Rickul
 Lennart Timmerman, född den 20 mars 1935, Nuckö
 Else Norrman, född den 22 mars 1935, Vippal
 Lars Masing, född den 25 mars 1935, Rakvere
 Ain Söödor, född den 25 mars 1935, Reval
 Helve Engman, född den 27 mars 1935, Reval
 Johannes Henning Öman, född den 28 mars 1935, Ormsö
 Heldur Luther, född den 29 mars 1935, Nargö
 Olof Åkerblad, född den 30 mars 1935, Rickul